№ 122 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

מאָנטאג, י"ז אייר תרפ"ט. | 27 maja 1929 r. | 22-טער יאהרגאַנג.

שווערע קאַטאַסטראָפע מיטן אויטאָ פון די אַרטיסטען פון „מאַרסקיע אַקאַ"

אַרטיסט ראַלאַנד דער'הרג'עט, באַדאַ שווער פערוואונדעט, עטליכע אַרטיסטען און גירלס לייכט פערוואונדעט

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) געלטען זע־נען אַרויסגעפאָרען אויף דער אויס־שטעלונג קיין פּויזען מיט אַ ספּעציעלען אויטאָ מיט דו אַרטיסטן פון „מאַרסקיע אַקאַ" צוזאַמען מיט עטליכע גירלס פון דעם דאָזיגען טעאַטער.

דער אויטאָ איז געלאָפען מיט אַ גע־וואַלדיגער געשווינדיקייט פון האַלבער 100 קי־לאָמעטער אַ שעה, אויפ'ן וועג האָט דער אויטאָ זיך אָנגעשטויסען אָן אַ שטיין און אַראָפּ אין אַ גרוב און זיך אויפגערעדערט, דו פאָלגען זענען געווען שרעקלעך: דער בעקאַנטער אַרטיסט ראַלאַנד אין דער־הרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט. דער אַר־טיסט באַדאַ איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. לעטמער פערוואונדעט געוואָ־רען איז דו אַרטיסטקע מאַרינסקאַ, עט־עטליכע גירלס און דער אויטאָ־אונטערוק־טאָר. דעם דערהרג'עטען אַרטיסט האָט מען געלטען געבראַכט קיין וואַרשאַ.

קאַטעדרע פאַר העברעאיש ביים דאָרפּאַטער אוניווערזיטעט

ריגאַ, 26 מאַי (יט"א) ביים דאָרפּאַטער אוניווערזיטעט איז געגרינדעט גע־וואָרען אַ קאַטעדרע פאַר דער העברעאישער שפּראַך און ליטעראַטור.

דער סחורה־פערקעהר צווישען פּוילן און רוסלאַנד

וואַרשאַ (טעלעפאָניש) אין חודש אַפּריל זענען אָנגעקומען פון רוסלאַנד קיין פּוילען 2551 וואַגאָן מיט פערשידענע סחורות, הויפּטזעכליך אייזען. פון פּוי־לען קיין רוסלאַנד זענען אין דעמזעלבען חודש אָפּגעגאַנגען נאָר 258 וואַגאָן מיט סחורה, הויפּטזעכליך צינק און בלעך.

די סעסיע פון ציוניסטישן אַקציאָנס־קאָמיטעט איז בערליז און ד"ר ווייצמאַנ'ס געזונד־צושטאַנד

לאָנדאָן, 26 מאַי (יט"א) די סעסיע פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט איז דעריבער אָפּגעלייגט געוואָרען אויפ'ן 81 מאַי, ווייל דער געזונד־צושטאַנד פון ד"ר ווייצמאַן איז נאָך אַלץ נישט קיין בעפרידיגענדער.

עס איז נאָך נישט זיכער, צו די דאָקטוירים וועלען ערלויבען דעם ד"ר ווייצמאַן צו בעטייליגען זיך אין דער סעסיע.

פערבאָטען די יידישע שחיטה איז לענינגראַד?

שוין אַ חודש האָבען נישט די דאָרטיגע יודען קיין כשר פלייש

ריגאַ 26 מאַי (יט"א) דער י.ט.ע. קאָרעספּאָנדענט דערוואוסט זיך, אַז שוין מעהר ווי אַ חודש איז אין לענינגראַד פערבאָטען געוועזען די יידישע שחיטה און דידאָרטיגע יודען האָבען אין דער גאַנצער צייט נישט געהאַט קיין כשר פלייש.

דער לובאָוויטשער רבי בעקומט אַ רשה ברעף פון רוסלאַנד, וואָס בעשטעט־גען, אַז דער שחיטה־פערבאָט איז איינגעפיהרט געוואָרען אויך אין אַנדערע שטעדט אין ראַטען־רוסלאַנד.

אַ בעשטעטיגונג פון דער ידיעה, מעהלט לעת עתה.

ארץ־ישראל רעגירונג פערטיילט אומזיסט ערד צווישען די... בעדואינער

ירושלים, 26 מאַי (יט"א) די ארץ־ישראל רעגירונג האָט פערטיילט 20 טויזענד דונאַם קרוין־ערד אין דער נעגענד פון יריחו צווישען די בעדואינער.

אַ נייער שריט פון דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע, וואָס איז בפירוש געגען די פערפליכטונגען פון ארץ־ישראל מאַנדאַט.

שוין צעהנדליגער מאָל האָט די ציוניסטישע עקזעקוטיוו און דער וועד לאומי זיך געוענדעט צו דער רעגירונג וועגען פערטיילען קרוין־ערד צווישען די יודען. יעדעס מאָל אָבער האָט די רעגירונג געהאַט אַנ'אַנדערן תירוץ. לעצטענס האָט זי פשוט ערקלערט, אַז עס איז גאָרנישט פערהאַן קיין קרוין־ערד, וואָס זאָל קענען צו עפּעס נוצען.

די לעצטע דעפּעשע בעווייזט די ריכטיגקייט פון דער דאָזיגער בעהויפּטונג. דאָס געבען די בעדואינער 20 טויזענד דונאַי ערד, בעת די יודען מוזען טייער בעצאָהלען פאַר יעדען שפּאַן ערד בעווייזט, ווי שווער עס וועט נאָך זיין דער קאַמף פון די יודישע מאַסען אין און ארץ־ישראל, אַז עס זאָלען וועניגסטענס ער־מילט ווערען די פערפליכטונגען פון מאַנדאַט.

שטיצט דאס קינדער־היים „הרצליה"

סאָוויעטישע „רעוועלאַציעס"

וועגען אַ געהיימען פּויליש־פראַנצויזישען אָפּמאַך.

מאָסקווא (פפ.) דאָס דייטשע וואַרענבלאַט „מאָסקויער רונדשוי", וואָס ערשיינט אין מאָסקווא, האָט פערעפענטליכט דעם טעקסט פון אַ געהיימען פראַנ־צויזיש־פּוילישען מיליטערישען אָפּמאַך, וואָס איז כלומרשט אונטערגעשריבען געוואָ־רען אין יאָהר 1922 דורך דעם מאַרשאַל פאָש און גענעראַל שיקאָרסקי. אַ צוגאָב־קלאַאוזל צום דאָזיגען אָפּמאַך איז אונטערגעשריבען געוואָרען דעם 12 מאַי 1925 דורכ'ן מאַרשאַל פאָש אין נאָמען פון פראַנקרייך און מיניסטער סקזשינסקי אין נאָמען פון פּוילען.

די דערפאָנטע ציטונג גיט צו אַ לענגערען קאָמענטאַר צו דער דאָזיגער ידיעה און זי בעמיהט זיך צו בעווייזען אַז די געהיימע אָפּמאַכען זענען געוועזענדעט געגען דייטשלאַנד און געגען סאָוויעט־רוסלאַנד.

ד"ר ווייצמאַן אין פאַריז ביים באַראָן ראָטשילד

פאַריז, 26 מאַי (יט"א) אַהער איז אָנגעקומען ד"ר ווייצמאַן, וועלכער איז צוריקגעפאָהרען פון ארץ־ישראל. ד"ר ווייצמאַן איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן נציב הידוע, באַראָן ראָטשילד, וועלכער האָט איהם גראַטולירט פאַר זיין גוטען ער־פאָלג ביי דער אָנפנג־פראַגע.

ווי בעוואוסט, איז דער באַראָן ראָטשילד תחילת געווען אַ געגנער פון דער פערבריטערונג פון דער אָגענץ. איצט האָט ער געביטען זיין מיינונג.

גרויסע פייערונגען צום 25 יאָהרצייט פון טעאָדאָר הערצל

לאָנדאָן, 26 מאַי (יט"א) די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האָט אַרויסגעלאָ־זען אַן אויפרוף צו אַלע יודען אין דער גאַנצער וועלט צו בעהערען אויף אַ מעהרליכען אופן דעם 25 יאָהרצייט פון ציוניסטישען מנהיג ד"ר הערצל.

אינ'ם אויפרוף ווערט אויך געזאָגט, אַז ערב דעם ציוניסטישען קאָנגרעס וועט אין צוריך איינגעאָרדענט ווערען אַ גרויסע הערצל־פייערונג אין וועלכער עס וועלען זיך בייטייליגען אַלע פיהרער פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

די אַגיטאַציע געגען פערקויפען ערד יודען איז ארץ־ישראל

ירושלים, (יט"א) אין קילקיליעה און די שכנות'דיגע דערפער זענען פער־שפּרייט געוואָרען פּראָקלאַמאַציעס, וואָס וואָרנען די אַראַבישע בעפעלקערונג גיט צו פערקויפען קיין ערד יודען.

דיפּראָקלאַמאַציעס זענען אונטערגע־שריבען דורך דעם „געהיימנוספּולען בונד צו הרג'ענען די ערד־פערקויפער".

Matki! Chrońcie dzieci
przed zarażeniem się, przeziębieniem, anginą, bólem gardła
zapomocą
Panflavny
w PASTYLKACH.
Do nabycia we wszystkich aptekach

סיריש פרעסע פאָדערט צו בעזייטיגען פון מלוכה־אַרבייט אַלע ארץ־ישראל־בירגער.

ירושלים, (יט"א) ווי מען מעלט מיט פון דמשק, זענען דאָרט עטליכע ציטונגען אַרויסגעדרעמען מיט אַ פאָר־רונג צו דער רעגירונג, אָפּצוזאָגען אַלע בורגער פון ארץ־ישראל און לבנון, וואָס זענען בעשעפטיגט ביי מלוכה־אַרבייט און סוריען און פערמרעמען זיי דורך סו־רישע בורגער.

און צוזאַמענהאַנג דערמיט בעמערקט די אַראַבישע ציטונג „פּאַלאַסטין", אַז אין ארץ־ישראל האָט קיינער נישט אַרויסגערוקט אָנ'עהנלעכע פאָדערונג צו דער ארץ ישראל רעגירונג לגבי סוריש־שע מלוכה־בורגער אין ארץ־ישראל.

ארץ־ישראל אַלס שטודיום פאַר די לאַנדווירטשאַפטליכע הויכשולען

דאַנצינג, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעשלוס פון דעם אינטענאַ־ציאָנאַלען באָדען־פאָרשער־קאָנגרעס און וואַרבורג און אָבסערוואַטאָרען פון ארץ־סושער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע אין לענינגראַד, פּראָפ. ד"ר פּראַסאַלאוו זאָל בעזוכען ארץ־ישראל און אויספאָר־שען די דאָרטיגע לאַנדווירטשאַפטליכע פערהעלטנישען, האָט דער דאַנציגער י. מ. א.־פערטרעטער געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן פּראָפ. פּראַסאַלאוו וועלכער האָט ערקלעהרט, אַז ער וועט צוזאַמען מיט דעם יורישען פּראָפעסאָר גרונפעלדערג, אויך פון רוסלאַנד פאָהרען קיין ארץ־ישראל, מיט דער אויפגאַבע צוגוויפשמע־לען אַ וויסענשאַפטליכע באָדען־קאָרטע פון דער ארץ־ישראל'דיגער קאָלאָניזא־ציע.

ד גנייע אויסגעאַרבייטע באָדען־קאָרטע

Dr. med. Albert Gottlib
פּיעטריקאָווער 26 טעלעפ. 77-50
נעמט אָן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אָוונט.
פּיעטריקאָווער 26 טעלעפ. 77-50
נעמט אָן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אָוונט.

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 36-46
אין איבערגעצויגען געוואָרען פון ליטא פּיעטריקאָווער 41 צו צענטראַלניאַנאַ 39 פראָנט 1-טער שטאָק
נעמט אָן וועקסלען, פּראָכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַזע אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווי־זיז איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן וועקלדען, אייגלאַגען, נדן־געלטער און קלענערע אָבשפּאָרונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט דיסקאָנטאָ און גיט אַלע אַוואַנס אויף אינקאַסאָ
ערעלדיגט אַלעס פּינקטליך און רעיעל!
די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיטאָג

Dr. med. A. Mazur
ספּעציעל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז־קראַנק
מיט אויך שטום און שפּראַך־פעהלער
וויסאָקאַדניאַ 65
אייגנאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01

אַנאַנסען אין „לאָדזער טאָגעבלאַט" האָבען דעם גרעסטן ערפאָלג

ערקלערונג.

אַזוי ווי איך בין זונטאָג דעם 26 מאַי געוועזען אין דער נייער סערוואַלטונג פון פליישער־מערעיין, פּעטריקאָווער 24, — ערקלער איך דערמיט עפענטליך, אַז איך נעם נישט אָן מיין מאַנדאַט.

בעריש גרינבערג
גאַווראָט 2.

Dr. Wołkowyski
צענטראַלניאַנאַ 25
עלעפאָן 26-87
פּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנק־הייטען און מענער־שוועכע. אַלע־אַרט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—10, 12—2 און 4—8 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. Adam BENDER
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 14-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און הארץ־קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג. 0085

צוזאמענפאהר פון ב.ב.'שע ראטמענער און לאווניכעס

שוידערליכע פרטים פון די ערד-ציטערניש אין פערסיען.

קאנסטאנטינאפעל (ספעצ.) ערשט אוצט ווערען בעקאנט די גענויע פרטים פון דער ערד-ציטערניש אין פער סיען. 64 מענשען זענען דער'הרג'עט גע וואָרען און 73 שווער פערוואונדעט גע וואָרען, 1387 הייזער זענען אונגאנצען חרוב געוואָרען און 313 מולוועז הרוב געוואָרען.

רעפעראציע-קאנפערענץ וועט ליידן א דורכפאל.

פארז (ספ.) די פאנצויזישע צו מיגנען זאָגען זיך אלע ארויס, אז די רע פעראציע-קאנפערענץ וועט זיך ענדיגען מיט גארנישט צוליב דער שולד פון ד"ר שאלט, וואס פערטראלט די אונטערע סען פון די גרויסע פאבריקאנטען און איז זעהר הארטנעקיג נישט וועלענדיג אויף קיין הנחות. הענט וועט ד"ר שאלט אין נאמען פון דער דעטשער דעלעגאציע דערלאנגען דער קאנפערענץ א מעמאריאל.

פראטעסטען געגען ענגלאנד אין מאסקווא

מאסקווא (ספ.) נאך דער ארבייט און די פאבריקען, האבען די ארבייטער אינגעארדענט פראטעסט-דעמאנס טראציעס געגען ענגלאנד פאר אירע מעשים און בולגאריע.

גרויסע שלום-רעדע פון פואנקארע

סט. עמאליאן (ספ.) אויפ'ן באנקעט, וואס אין אינגעארדענט געוואָרען דורכ'ן צוזאמענפאהר פון די נעוועזענע פראנט-זעלנער, האט פואנקארע געראלמען א גרויסע רעדע, אין וועלכע ער האט געזאגט, אז די געוועזענע פראנט-זעלנער שטרעבען נישט צו קיין מלחמה און, אז זייער אידעאל און דער פעלקער-שלום.

בלוטיגער יאהרטאג פון דער „פאריזער קאמונע"

פארז (כפ.) די קאמוניסטען האבען אינגעארדענט און געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליצי. עמ לוכע מאן זענען פערוואונדעט געוואָרען אין עטליכע ארעסטירט.

שטיצט ארעמע קינדער!

קויפט היינט דעם אבצייכען לטובת די אכראנסע הרצליה".

70-יעהריגער געבורטס-טאג פון ד"ר אטא וואַרבורג.

ירושלים, (יט"א) דער דורעקטאר פון דער לאנדווירטשאפטליכער עקספע רימענטאל-סטאציע און תל-אביב בי דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין ארץ ישראל ד"ר אטא וואַרבורג האט די טעג געפייערט זיין 70-יעהריגען געבורטס-טאג. זיינע פרינד האבען לכבוד אירם איינגעארדענט אנ'אויפגאהמע. ד"ר אטא וואַרבורג, אז דער מומחה פון דער רו ישראל קען אטראקטיו.

פאנאכידא נאך פעטלורא

וואַרשא (מעלעפאָנגיש) הענט אין דאָ פארקומען א פאנאכידא נאך פעט לורא. קיין רעדעס זענען נישט געהאל מען געוואָרען.

מארגען—דער פראצעס געגען קרול'ס מערדער

(§) מארגען הויבט זיך אָן אין לאר זער קרוין-גערינכט דער פראצעס געגען מערדער שטשעטשונסקי, וואס האט ער מאר דעם ווגרשן הויז-ווגרט מוזאל קרול. דער פראצעס האט ארויסגערופען א גרויסע פעראונטערעסירונג אין שטאט

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע מייסטערשאפטס-מעטשעס פון דער עסטרא-ליגע

„ל. ק. ס." — „קראקאוויא" 1:2 (1:0)
„לעגיא" — „I. פ. צ." 0:2
„וויסלא" — „פאלאניא" 2:4
„פאגאי" — טשארני" 0:2

די נעכטיגע מייסטערשאפטס קאמפו פון ל.א.ז.פ.נ. „א" קלאס

„הכח" — „בורזשא" (1:0) 1:3
„ארקאו" — „ל. ק. ס." I ב 1:2
„וו. ק. ס." — „סאקאל" (גיערזש) (1:0) 1:1
„פ. מ. צ" — „ל. מ. ס. ג." 2:1

„ב" און „צ" קלאס מייסטערשאפט

„הכח" II „בורזשא" II 2:5
„הכח" III „ל. ק. ס." III 0:1
„וו. ק. ס." II סאקאל II וואלקאווער פאר וו. ק. ס.
ארקאו II ל. ס. פ. II 1:5
ביטן — פאגאו 2:3
זשענטעלמאן גייער 1:4
קראפט — שטערן 1:4.

הרב
הערצל האַרצשטאַרק
וואוינט איצט
פאַנסקאַ (זשעראמסקיעגא) 3.

ווען איהר געהט אריבער די נאַם,
קויפט מיט אפענע אויגען; איהר סענט בלייבען
אנ'אייבינער מאליסע, אדער גאר געפינען דעם טויט.
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען

אמאנולא פאהרט גלות אפריקאנע

לאנדאן (ספ.) ווי די רעטער-אגענטור מעלדעט, האט אמאנולאה ערקלערט אז ע וועט זיך מעהר נישט צוריק-קעהרען קיין אפגאנסטאן, ער פאהרט קיין אומאליען.

קאטאסטראפע בעת די אויטא-געייגען איז זאקסען

בערלין (כפ.) אין צומי (וואס-כען) זענען הענט פארגעקומען אויטא-ווישטשיגעס, וועלכע עס האבען צוגע-קוקט 40 טויזענד מאן. פלוצלונג האט פאסורט א אונגלוק מיט'ן אויטא פון בע רוהמטן אויטאמאביל-ערקארדיסט פאה-רער מארגענשטיין. דער אויטא איז ארינן אין פובליקום, צווישען וועלכען עס

א קאנקורס אויף דאס בעסטע יודישע בוך אין אמעריקא אין יאהר 1928

ניו-יארק, (יט"א) אנ'אפטיילונג פון יודישען נאציאנאלען ארבייטער-פער באנד האט בעשטימט א סומע פון 500 דאלאר אלס פריז פאר דעם בעסטען לי-טעראַרישען אָדער וויסענשאפטלעכען ווערק אין דער יודישער שפראך, וואס איז געשאפען געווארען און משך פון יאהר 1928 אין די פעראייניגטע שטא-טען און קאנארע.

צום פריז-קאמיטעט פון לוטעראַרישען קאנקורס געהערען ב. צ. גאלדבערג, ה. צוווק, ד"ר מוקדוני, י. מולך, מ. פראג-מאן און י. עהרענרייך.

די פלענער פון דער ים-המלח-קאנצעסיע-געזעלשאפט

ירושלים, (יט"א) דאָ ווערט ער-ווארט אין קורצען דער פארזיצער פון דירעקטאָרען-ראט פון דער ים-המלח-קאָנצעסיע-געזעלשאפט גראף לטטאָן. אין א געשפרעך מיט פרעסע-פארשטע-הער האט גראף לטטאָן ערקלערט, דאס די געזעלשאפט וועט זיך צוערשט בע-שעפטיגען מיט צושטעלען פאטאס אויף די נאהענט-מזרח'דיגע מארקו און שפע-טער וועט זי אויך פערשפרעטען אויהר טעטיגקייט אויף אנדערע.

א קאנקורס אויף דאס בעסטע יודישע בוך אין אמעריקא אין יאהר 1928

ניו-יארק, (יט"א) אנ'אפטיילונג פון יודישען נאציאנאלען ארבייטער-פער באנד האט בעשטימט א סומע פון 500 דאלאר אלס פריז פאר דעם בעסטען לי-טעראַרישען אָדער וויסענשאפטלעכען ווערק אין דער יודישער שפראך, וואס איז געשאפען געווארען און משך פון יאהר 1928 אין די פעראייניגטע שטא-טען און קאנארע.

צום פריז-קאמיטעט פון לוטעראַרישען קאנקורס געהערען ב. צ. גאלדבערג, ה. צוווק, ד"ר מוקדוני, י. מולך, מ. פראג-מאן און י. עהרענרייך.

דער זומער פאלאץ פון ענגלישען קעניג

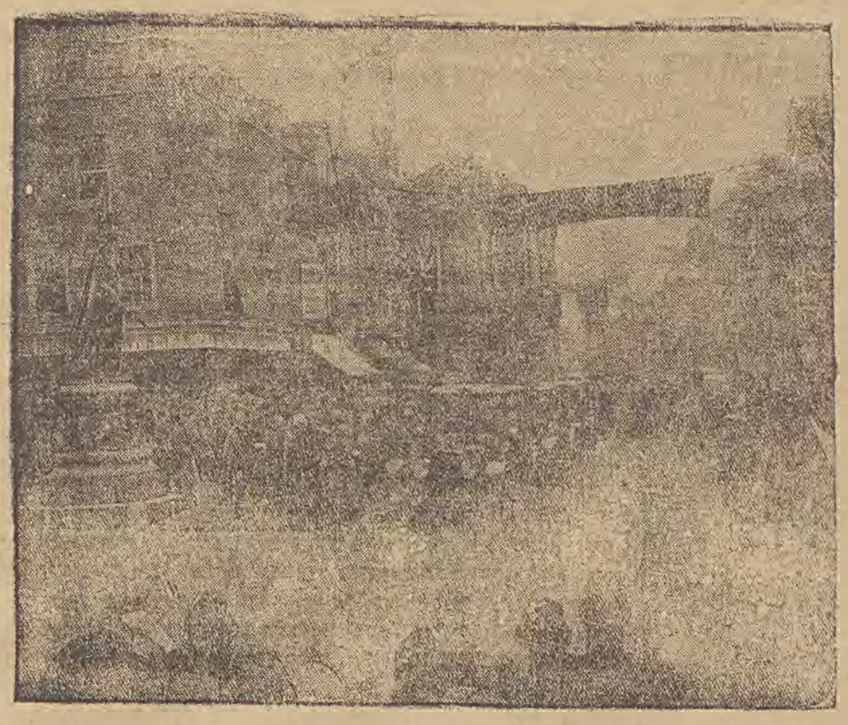

דער ענגלישער קעניג געארג פערבערענגט דעם זומער אין זיין שלאס אין שטעטעל ווינדסאר. דאס בילד שטעלט פאר די עגטוזיאסטישע אויפנאמע פון דער אָרטיגער בעפעלקערונג בייס אָנקומען פון קעניג.

די ציוניסטישע בעוועגונג און דאס יודישע לעבען אין ענגלאנד

רוגע, (יט"א) און רוגע וועלט אוצט דער דירעקטאָר פון נאציאנאל-פאנד און ענגלאנד ה' לעאָפאלד שען, וועלכער שטאמט פון לעטלאנד, אָבער זיט 1915 האט ער זיך בעזעצט אין ענגלאנד.

און א געשפרעך מיט'ן רוגער י.מ.א.-קאָרעספאנדענט, האט ה' שען זיך ארויסגעזאָגט וועגען דער ציוניסטישער בעוועגונג און ענגלאנד און וועגען דעם ארטען יודישען לעבען בכלל, אויפ'ן פאלגענדען אופן:

דער נאציאנאל-פאנד אין ענגלאנד איז א בעזונדערער ארגאן און אין אינ-נאצען אָפיציעל פון דער ציוניסטי-שער אָרגאניזאציע. דער נאציאנאל-פאנד האט אנגעגעבן פרעזידיום און פוהרט א בעזונדערע פראָפאגאנדע.

די הכנסות פון קרן-קימת און ענג-לאנד זענען לעצטענס בעדייטענד גע-שטיגען. אין יאהר 1923 האט דער נא-ציאנאל-פאנד געהאט 13,000 פונטען, וועלכע האבען ארייגגעבראכט נישט מעהר, ווי 3000 פונט. אין פערגאנגענעם יאהר זענען שוין אויסגעלעדיגט געווא-רען 30.000 פונטען, וועלכע האבען גע-געבען 8.500 פונט. די אלגעמיינע הכנסות פון קרן-קימת זענען געשטיגען פון 7.000 פונט אין יאהר 1924 בוז 32.000 פונט אין פערגאנגענעם יאהר.

אייגע פון די וויכטיגסטע אויפגאבען פון דעם יודישען נאציאנאל-פאנד אין ענגלאנד און דאס ארגאנזירען די ארץ-ישראל אויסשטעלונג אין לאנדאן, וואס

וואהלען און פארלאמענט, וואס דארפען אין קורצען פארקומען פונגערזען יודען אלס קאנדידאטען פון די דרייען פארטייען — קאנסערוואטיוסטען, לייבאר-פארטיי און ליבעראלען, אָבער קיין יודיש-ענג-לישע פאלוטיק ווערט נישט געפירט און די יודען שטימען נישט פאר דעם קאנ-דידאט נאר דערפאר, וויל ער איז א יוד, בלויז איינצעלנע יודישע וועהלער, וואס שטאמען פון מזרח-אירופא שטימען דוקא פאר א יודישען קאנדידאט.

יודישע אינטערעסען אין אין ענגלי-שען פארלאמענט לעצטענס אויסגעקו-מען צו פערטרעטען נאר איינמאל, עס האט זיך געהאנדעלט וועגען שחיטה-פערבאט. א דאנק די בעמיהונגען פון דעפוטאט פונבערג און דאס געזעץ אנ-גענומען געוואָרען און אזא פארם, דאס די יודישע שחיטה איז בלל נישט בע-רוהרט געוואָרען.

די יודען און ענגלאנד טוילען זיך אויף צוויי קאמעגאריעס: איינגעבוירענע ענג-לישע יודען און ארייגעפאהרענע יודען פון מזרח-אירופא. עס איז אבער אינ-טערעסאנט, אז די קונדער פון די מזרח יודען אסימילירען זיך גלייך פאר די קונדער פון די איינגעבוירענע ענגלישע יודען. די סבה דערפון איז, וואס דער מזרח-יוד בעמיהט זיך, וואס גלייך זיך צו „פערענגלישען" און גוט דערפאר זיינע קונדער אנ'עלט-ענגלישע דערצו-הונג. בכלל אינטערעסיר מזיך דער ענג-לישער יוד זעהר ווענציג מיט די יודען און אנדערע לענדער. מעהר אינטערעס

ווייזט ארויס דער ענגלישער יוד פאר דער ציוניסטישער בעוועגונג. די העב-ראיישע שפראך אין אין ענגלאנד אויצט זעהר פערשפרייט. די יודישע דאגען האלט ה' שען — שטארבט אָפּ אין ענג-לאנד. די איינציגע יודישע שול פון דער לונקער ארבייטערשאפט האט זיך גע-מיזט פערמאכען.

קיין יודיש געזעלשאפטליך לעבען איז אין ענגלאנד צום בעדויערן נישטא. עס זענען אמת געמאכט געוואָרען פרובען צו שאפען א יודישען נאציאנאל-קלוב, אָבער דער קלוב האלט בייס אונטער-געהן.

די ענגלישע יודען האבען אנ'אויגענעם פארלאמענט און געשטאלט פון „דעם אזוי גערופענעם באָרד אף דעפיוטים". אין דעם „באָרד אף דעפיוטים" זענען פערטרעטען 250 דעלעגאטען, וועלכע ווערען געוועהלט דורך די בעזונדערע סינאגאגען. די ציוניסטען בעזיצען אין דעם „באָרד אף דעפיוטים אנ'אבסאלו-טע מעהרהייט. דער „באָרד אף דעפיו-טים, וועלכע צעהלט אנ'ערך 50.000 מומגלודער, בעהאנדעלט אלע יודישע פראגען און פוהרט א גרויסע פולאמטר-פיש בעביים. ספעציעל וויכטיג אין די מעטונגקייט פון דער קאמיסיע פון אוי-סערלוכע ענינים (פאריען קאמיטע), וואס ווערט אנגעפוהרט דורך ה' לוסיען וואלף.

גרויסע שלום-רעדע פון פואנקארע

סט. עמאליאן (ספ.) אויפ'ן באנ-קעט, וואס אין איינגעארדענט געוואָרען דורכ'ן צוזאמענפאהר פון די נעוועזענע פראנט-זעלנער, האט פואנקארע געראל-מען א גרויסע רעדע, אין וועלכע ער האט

בלוטיגער יאהרטאג פון דער „פאריזער קאמונע"

פארז (כפ.) די קאמוניסטען האבען איינגעארדענט און געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליצי. עמ-לוכע מאן זענען פערוואונדעט געוואָרען און עטליכע ארעסטירט.

שטיצט ארעמע קינדער!

קויפט היינט דעם אבצייכען לטובת די אכראנסע הרצליה".

70-יעהריגער געבורטס-טאג פון ד"ר אטא וואַרבורג.

ירושלים, (יט"א) דער דירעקטאר פון דער לאנדווירטשאפטליכער עקספע-רימענטאל-סטאציע און תל-אביב בי דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין ארץ ישראל ד"ר אטא וואַרבורג האט די טעג

פאנאכידא נאך פעטלורא

וואַרשא (מעלעפאָנגיש) הענט אין דאָ פארקומען א פאנאכידא נאך פעט לורא. קיין רעדעס זענען נישט געהאל מען געוואָרען.

מארגען—דער פראצעס געגען קרול'ס מערדער

(§) מארגען הויבט זיך אָן אין לאר זער קרוין-גערינכט דער פראצעס געגען מערדער שטשעטשונסקי, וואס האט ער

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע מייסטערשאפטס-מעטשעס פון דער עסטרא-ליגע

„ל. ק. ס." — „קראקאוויא" 1:2 (1:0)
„לעגיא" — „I. פ. צ." 0:2
„וויסלא" — „פאלאניא" 2:4
„פאגאי" — טשארני" 0:2

די נעכטיגע מייסטערשאפטס קאמפו פון ל.א.ז.פ.נ. „א" קלאס

„הכח" — „בורזשא" (1:0) 1:3
„ארקאו" — „ל. ק. ס." I ב 1:2
„וו. ק. ס." — „סאקאל" (גיערזש) (1:0) 1:1
„פ. מ. צ" — „ל. מ. ס. ג." 2:1

„ב" און „צ" קלאס מייסטערשאפט

„הכח" II „בורזשא" II 2:5
„הכח" III „ל. ק. ס." III 0:1
„וו. ק. ס." II סאקאל II וואלקאווער פאר וו. ק. ס.
ארקאו II ל. ס. פ. II 1:5
ביטן — פאגאו 2:3
זשענטעלמאן גייער 1:4
קראפט — שטערן 1:4.

הרב
הערצל האַרצשטאַרק
וואוינט איצט
פאַנסקאַ (זשעראמסקיעגא) 3.

ווען איהר געהט אריבער די נאַם,
קויפט מיט אפענע אויגען; איהר סענט בלייבען
אנ'אייבינער מאליסע, אדער גאר געפינען דעם טויט.
היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט צעשטעלט מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

אויפ'ן אינערליכען פראָנט

נישטא קיין נייעס

אין פו־לישען פאָליטישען וועלטל איז שטיל געוואָרען. גאָר שטיל. די אַנוא־ען שין דער סאַנאַציע־פרעסע, אַז די שוויטאַלסקי־רעגירונג בעדייט אַ שאַרפערען קורס לגבי דעם סיים און אַ דעצידירטע, קלאָרע ווירטשאַפטס־פאָליטיק, זעגען לעת עתה נישט קיין געוואָרען, וועניגסטענס, וואָס אַנבעלאַנגט דער פאָליטישער זייט. די נייע רעגירונג האָט נאָך נישט געמאַכט קיין אייניגע שריט, וואָס זאָל קענען דינען אַלס אַנדעטונג פון אַ נייעם קורס. ווערום דאָס צוריקציהען פון סיים די געזעץ־פּראָיעקטען, וועלכע עס האָט אַריינגעטראָגען די באַרטעל־רעגירונג, בעדייטען גאָר נאָרנישט. עס איז צוריק געצויגען געוואָרען סיי דער בעקאַנטער דירות־פּראָיעקט, מיט וועלכען עס איז נישט געווען צופרידען אפילו אַ גרויסער טייל פון סאַנאַציע־לאַגער, מ'האָט צו יקנעצויגען די פּראָיעקטען וועגען שטייער־רעפאָרמען, און מ'האָט אויך צוריקגעצויגען דעם נעו ען־פּראָיעקט וועגען פערזיכערונג אויף דער עלטער. דערפון קען מען מאַכען פערשידענע געגענגעזעצטע מסקנות און טאַקי דערפאַר איז קיין מסקנא נישט קיין בענרינדעטע.

די קלאָגען, אַז די רעגירונג וועט צוגיפרוטען אַ ספּעציעלע סיים־סעסיע, ווענען געוואָרען אָסגעלייקענט. די רעגירונג, האָט די האַלב־אָפיציעלע פּרעסע מיט־טייל, זעהט נישט איין די נויטווענדיגקייט צו רופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע.

די דעפּוטאַטען ווילן, אָפענס, אויך נישט אויסנוצען זייער רעכט, וואָס עס גיט זיי די קאָנסטיטוציע, און זיי וועלען זיך נישט ווענדען צום מליוכה־פּרעזידענט וועגען צוגיפרופען זומער־צייט דעם סיים.

די רעכטע גרופּירונגען האָבען אפילו אָנגענומען אַ בשלוש, צו פערלאַנגען אַ ספּעציעלע סיים־סעסיע, אָבער זייער בעשלוס וועט בלייבען אויפ'ן פּאַפּיר, מחמת זיי האָבען נישט די נויטיגע צאָהל אונטערשריפטען, און די לינקע גרופּירונגען האָבען נישט קיין חשק אויסצורופען דעם וואָלף פון וואַלד. זיי ווייסען, אַז די נאָהענטסטע סיים־סעסיע וועט זיך פערנעהמען מיט'ן קאָנסטיטוציע־פּראָיעקט פון ב. ב.־קלוב, און קיין גוטס וועט זיי דערפון נישט אַרויסקומען. ווען זיי וועלען „זיגען", ד. ה. ווען דער פּראָיעקט פון ב. ב. וועט אָפּגעוואָרפען ווערען, וועט דאַן די עג־ויסטענץ פון איצטיגען סיים שטעהן אונטער אַ גרויסען פראַגע־צייכען. די לינקע הילען זיך דעריבער צוגרייטען צו דער דאָזיגער ענטשיידענער שלאַכט, און זיי מיי־נען, אַז וואָס שפּעטער די דאָזיגע שלאַכט וועט קומען, אַלץ זיכרייכער וועלען זיי פון איהם אַרויס.

אויך אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט, האָט די רעגירונג נאָך נישט אינגאַנצען קלאָר געמאַכט איהר פּאָליטיק: קורס־בל בנוגע איהר בעציהונג צום עטאַטיזם און צו דער שטייער־פראַגע.

נישט קוקענדיג אויפ'ן לעצטען בעריכט פון פינאַנץ־ראַטגעבער דעווי וועל־נער האָט אין אַ גענוג בולט'ער פאָרם אָנגעוויזען, אַז מ'דאַרף רעפאָרמירען דאָס שטייער־סיסטעם און מ'דאַרף אָפּשטעלען, צו פערקלענערען ביז אַ מינימום די אינ־ועסטיציע־אויסגאַבען, האָט זיך דערווייל ממשות'דיג נאָך וועניג געביטען אויף דעם געביט.

אפילו בנוגע אַזאַ פראַגע, ווי אָפּצאָהל פאַר אויסלענדישע פעסער, ווענען וואָס מ'האָט מיטגעטיילט, אַז אָט־אָט איז דערגרייכט געוואָרען אַ פערשטענדיגונג, און אַן אויסלענדישער פאַס וועט נאָר קאָסטען 25 צו 30 זל. — אויך בנוגע דעם איז אַלץ געבליבען כמעט ביים אַלטען.

די סימפּטאָמען פון ווירטשאַפטליכען קריזיס פיהלען זיך שטאַרק אין לאַנד, די פּראָטעסטען־מגפה הערט נישט אויף, די אַרבייטסלאָזיגקייט פערגרעסערט זיך, און דער געלד־דוחק דערנעהט צום קולמינאַציאָנס־פּונקט.

אין די מאַסגעבענדע קרייזען איילט מען זיך אָבער נישט אָנצונעהמען נגערישע שריט.

נאָך דריי יאָהר מאַי־איבערקעהרעניש איז די פּאָליטישע לאַגע אין פּוילען אַך אַלץ נישט קיין קלאָרע. די נישט קלאָרקייט איז שוין געוואָרען ממש אַ סיס־טעם. עס האָט זיך שוין אַזוי אויסגעבילדעט, אַז מ'זאָל יעדען פריהמאָרגען ער־וואַרטען איבעראַשונגען, עפּעס קלאָרעס, און יעדען אָוונד זאָל מען מיטיילען: „אויפ'ן פּוילישען אינערליכען פראָנט—נישטאָ קיין נייעס".

בן משה.

נישט ווילענדיג איז ער געוואָרן אַ קריסט

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס פון אַ יידישען סטודענט

בודאַפּעסט, (יט"א) דאָ און פאַר־צייכענט געוואָרען פאַלגענדער כאַראַק־טערוסטישער פאַל, וואָס וואַרפט אַ שיין אויף די אַקאַדעמישע בעציהונגען און אונגאַרן.

דער זוהן פון אַ יידישען פאַבריק־דירעקטאָר אנדער דאַווער האָט נאָכ'ן ענדיגען די מיטעל־שול זיך בעסוהט וועגען אַנשטעלען אין אינגענירסטעם. די בול־דוגנס־מאַכט האָט איהם אָבער צוריקגע־שיקט זייגע דאָקומענטען מיט'ן מאָטוו, אַז די „נומערוס־קלאַוזוס"־קוואָטאַ פאַר יידישע סטודענטען און שוין אויבערפילט.

אומזיצער האָט איהם געראַטען זיך ווענדען צו אַ געוועזענעם בעאַמטען פון דער קוועסטור סטעפאַן קאַרסטי, וועלכער וועט שוין פאַר איהם אַלץ ערלעדיגען און ער וועט אָנגענומען ווערען אין אינגי־ווערזיטעט. אנדער דאַווער האָט זיך גע־ווענדעט צו דעם אָנגעוועזענעם קאַדעט, איהם אויבערגעגעבען זייגע דאָקומענטען און די נומערוס־קלאַוזוס, און אונגלעך האָט ער בעקומען אַ מעלדונג, אַז ער אין אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן יידי־שען פאַקולטעט און דעברעטשענער אי־נוועזיטעט.

מיט עטלעכע טעג צוריק איז אנדער דאַווער אָפּגעפאָהרען קיין דעברעטשען כדי אין רעקטאָראַט פון אונגאַרישע צו ערלעדיגען אַ נייטיגע פאָרמאַליטעט. דאָרט האָט מען איהם געגעבען אויף אויספיהלען אַ געוויסען פאָרמולאַר. און דער רעדאַקטאָר „רעלוניע" האָט ער, ווי דער אמת, אויז, זיך אָנגעגעבען אַלס אַ יוד. דאָ האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז אין די אונגאַרישע־טעם־פאַפּירען פי־גורירט ער אַלס רעפאָרמירטער קריסט און עס האָבען אויך בייגעלעגט גע־וואָרען אַנענטשפּראַכלעכנדער טויף־שיין. דער רעקטאָראַט האָט צוגעבעטן דעם אי־בערגעגעבען דעם ענין צו דער פּראָקו־ראַטאָר, בעשולדיגענדיג איהם און דאָ־קומענטען־פעלשונג.

די פּאָליצעי האָט פערפיהרט אַנ־אויספאָרשונג און עס זייגען אויפגעדעקט געוואָרען פאָלגענדע סענסאַציאָנעלע פרטים פון דער דאָזיגער אפערע.

דער נעו בעאַמטער קאַרסטי, וועלכען דאַווער האָט אויבערגעגעבען זייגע דאָ־קומענטען, האָט זיך אָהן דאַווער'ס ווייסען געמאָלדען און ראַבינאַט און געמאָלדען דאַווער'ס אַרויסטרוט פון יודענטום. נאָכ־דעם און ער אויעך מיט אַנ'אונטערגע־שמעלטען „לאָס", אַלס פלומרשמער דאַווער, און צוויי עדות, צו אַ פּראָטעס־טאַנטישען גלח, דאָרט דורכגעפיהרט די שמד־צערעמאָניע פון דעם „בורגער אַנ־דאַר דאַווער". אַזוי אַרום און דער פּרוש־געבאַטענער קריסט אויפגענומען געוואָ־רען און אונווערזיטעט.

די פּראָקוראַטור האָט פערפיהרט אַ שטראָף־פּראָצעדור געגען אַפּערוסט סטעפאַן קאַרסטי און געגען נישט־ווילע־דיגען קריסט אַנדאַר דאַווער.

—0—

דער יוד מיט זיין „יעזוס־שפּיל"

(אַ בריף פון ניו־יאָרק, ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט") — פון י. פאַרסקי.

דאָס יודישע ניו־יאָרק טומעלט זיך, איבעראַל, וואו יודען קומען זיך ציזאַ־מען, הערט מען כסדר דעבאַטירען, און זיך אויפרעגען וועגען דעם „יעזוס־שפּיל", וואָס ווערט איצט געוויזען אין דעם הי־גען „היפּאָדראָם".

„אַ שאַנדע, אַ שאַנדע אַז אַזאַ זאַך זאָל אויפגעפיהרט ווערען אין ניו־יאָרק, און ווער, אַ יוד — מאַריס געסט — איז דער וואָס האָט אַראַנזשירט דאָס דאָזיגע „יעזוס־שפּיל".

אַזוי רעדט איינער צום אַנדערן, און מ'וואונדערט זיך, ווי קומט עס אַז אַ יי־דישער טעאַטער־אונטערנעמער זאָל האָ־בען אַזוי וועניג פּראָטעסטיליכקייט געפיל. און לאָזען אויפיהרען אַ פּאָרשטע־לונג וואָס קען טען שאַדען יידען?

בעמיהט מען זיך דאָך כסדר צו פער־דעקען דעם רעליגיעזען תהום, וואָס צו־שייידט די יודען פון די קריסטען — און דאָ קומט אַ יוד און נאָך דערצו אַנ'אונ־זערינער, היימישער, אַדעסער יוד — און לאָזט אויפיהרען דעם „יעזוס־שפּיל" וואָס קיין אַנדערע ווירקונג — ווי אַרויסרופען האַס געפיהלען, קען עס נישט האָבען.

אַזוי האָט מען געקוועטשט מיט די פּלייצעס, און געזוכט צו פערשטעהן פאַר־וואָס, און צוליב וואָס טוט דאָס מאַריס געסט? מאַנכע האָבען איהם באַלד פול־שטענדיג פערדאַכט, ראָס זענען געווען די, וואָס האָבען דערפאַר גיהאַט גאָר אַיין ערקלערונג: דער יודישער טעאַטער־אונטערנעמער, טוט דאָס צוליב געשעפט, צוליב געלט. אַלעס אַנדערע געהט איהם נישט אָן. אַנדערע, מיט מעהר ריקויכט, האָבען געטראַכט: אפשר איז דאָס טאַקע קונסט? איז דאָך מ'ר געסט בעריהמט, אַלס אַנ'אימפּאָרטירער פון גרויסע קונסט־אונטערנעמונגען. לאָמיר אפּוואַרטען, אפשר איז דאָס נישט אַזוי געפעהרליך.

און פון וועלכען שטאַנדפּונקט מ'האָט עס נישט געגומען אין בעטראַכט, איז דאָך אַלץ געבליבען אַ פראַגע צייכען וועגען מאַריס געסט'ס כוונות. אויב גע־שעפט, געלט — פעהלען דען אַנדערע טעאַטער און אויב קונסט — האָט מאַ־ריס געסט דאָס ערשט געדאַרפט זוכען אין דעם דייטשען שטעטעל פּרעזבורג? ווען ער איז אַזוי גוט בעפרייַנדעט מיט מאַקס ריינהאַרדט? און כדי צו לעזען דאָס דאָזיגע רעטעניש, האָבען מיר בע־שלאָסען פּשוט, טאַקע איהם, מאַריס געסט'ן אַליין צו פרעגען וואָס ער האָט צוזאָגען דערויף.

דאָס איז געווען איינינע טעג פאַר דער אויפיהרונג. איך האָב געסט'ן גע־טראָפען אין אַנ'אַמאַרטאַמענט אין ריטץ־קאַרלעטאַן האָטעל, ער וואוינט נישט דאָרט. ער איז דאַן בלויז — ווי ער האָט דערצעהלט — דורך אַ צופאַל דאָרט אריינגעפאַלען. מיט אַ שעה צוריק איז ער נאָך דאָרט נישט געווען, אָבער אין מאָמענט ווען איך בין אַריין אין זיין האָטעל־צימער האָט עס שוין אויסגעזעהן, ווי אַנ'אימפּראָוויזירטער ביוראָ פון אַ גרויסען טעאַטער־אימפּרעסאַריאָ. אַ סך פון דעם, וועגען וואָס איך זיך פריהער געוואונדערט, איז מיר געוואָרען קלאָר און פערשטענדליך, ווען איך האָב פאַר מיר געזעהן דעם מאַן, וואָס האָט אויפ־געשטורעמט די יודען פון ניו־יאָרק איך האָב איצט געזעהן אַנ'אַמער קאַניזירטען צוטראָגענעם מנהם־מענדל, פאַר וועמען טוטעל און רעש איז דאָס זעלבע, וואָס לויפט פאַר אַ מענשען, און וואָס וואַסער איין זי די וואהלען לאָזט ער זיך קאָסטען זעהר פיל געלד. אַל זשאַפּאַנע האָט אַ הערליכען פאַלאַץ אין פלאָרידאַ. דער פאַ־לאַץ מאַכט דעם איינדרוק פון אַנ'אמת'ער פעסטונג און די אינערליכע אפּאַרטאַמענ־טען גלאַנצען מיט לוקסוס און פּראַכט, וואָס עס איז זאָגאַר זעלטען צו געפינען אין די הייזער פון די ניו־יאָרקער מיל־יאָנערען. אַל זשאַפּאַנע איז אין זיין פּאַ־לאַץ אַרומגערינגעלט פון אַ שטענדיגער לייב־וואַך, ווייל ער האָט מורא פאַר אַ־טענטאַטען, וואָס זיינע קאָנקורענטען אין דער פערבערעכער־וועלט ווילען אויף איהם אויספיהרען. אַל זשאַפּאַנע האָט אין דער לעצטער צייט זיך פערנומען מיט'ן אַל־קאָהאָל־שמוגעל פון קאַנאַדע אין די פער־אייניגטע שטאַטען. צו דעם צוועק האָט ער אָרגאַניזירט אַ גרויסע שמוגלער־באַנ־דע און אייגענע פּרעסע אַ געזעץ, וואָס גילט גאַנץ שטאַרק אין דער טשיקאַגער אינ־טער־וועלט. דער גאַנצער שמוגעל פון אַלקאָהאָל מיט אַדורכגעהן דורך זיין האַנד. ער האָט אַזוי צו זאָגען דעם מאָנאָפּאָל אויפ'ן שמוגעל, און ווי איז אַ צו יענעם, וואָס טרעט אַרויס געגען דעם דאָזיגען געזעץ און שמוגעלט אויף אייגענער האַנד. כמעט אַלע קאַמפּען און הרוגות, וואָס זענען אין דער לעצטער צייט פאָר־געקומען אין דער טשיקאַגער אינטער־וועלט, זענען פעראורזאַכט געוואָרען צו־ליב דעם דאָזיגען „געזעץ". און האָט מען ערגיץ געפיגען ליגען אַ טשיקאַגער באַנ־דיט מיט אַ דורכגעפעצטען בויך, האָט שוין די פּאָליצעי געוואוסט, אַז דאָס איז די אַרבייט פון אַל זשאַפּאַנעס־מענשען. אַל זשאַפּאַנע איז אבער נישט קיין בן יחיד, אין אַמעריקע געפינען זיך זעהר פיל אַל זשאַפּאַנעס, זיי זענען אָבער נישט אַזוי געשיקט און קליג, ווי ער און דע־ריבער „קיניגס" ער ביז חזקה אין דער טשיקאַגער אינטער־וועלט.

ניו־יאָרק אָבער, זאָגט מיסטער אוירייט, איז איצט פרייַ פון די דאָזיגע אַל זשאַ־פּאַנעס, דאָ, אין דער שטאָט, וואו איך בין געווען פּאָליצעי־אינספּעקטאָר, האָבען זיי נישט קיין באַדען אונטער די פיס.

— פאַר אַ פיש.

אַ זעלטענער עפּ איז אָט דער מאָ־ריס געסט. אָט זיצט ער לעבען אין און רעדט דאָכט זיך פרנסט, און פלו־ציט טאַנצט ער און לאַכט. אַז גיט ער בעפעהלען צו זיין סעקרעטאַרין, און אָט פלירטעוועט ער מיט אַ פראַנצויזי־שער אַקטריסע. און אַז באַלד רעדט ער טעלעפאָניש צו דעם אַרויסגעבער פון דעם „טיימס" מר. אָקס און אין דער אַנדערער האַנט האַלט ער דעם טעלע־פאָן, רעדענדיג צום היסאַדראַם און גיט עצות דעם מאָלער ווי אַזוי אייגצוריכ־טען די בינע. דאָס איז נישט עפּעס אַ פּשוט'ער מענש, נאָר אַ מין „אוניקום". אַ פערוואַנדלונגס־קינסטלער. אָך לאַכט ער און אָט וויינט ער, אָט איז ער פרעה־ליך און אין אַ מינוט אַרום שוין ווידער זעהר ערנסט. און אַלעס, וועגען וואָס ער רעדט, בעווייזט ער אייך מיט „פאַק־טען".

„זעהט, וואָס די דענלישע צייטונגען האָבען געשריבען וועגען מיר. קוקט אָן די פּאָטאָגראַפיעס און זעהט, מיט וועל־כע גרויסע מענשען איך זיץ. אָט איז מוסאָליני, אָט איז הוואָווער, דאָ איז סטאַניסלאַווסקי, מאַקס גאָרקי, גאָי־ווערנער פּולער, עלענאָרא דוזע, און ער רעדט און ער רעדט. זיינע נעדאַנקען פון לויפען איין זאַך צו דער צענטער, אַהן צוזאַמענהאַנג און אַהן לאָגיק. „איך וועל טון שלעכט יודען? שרייט ער פּליצים אויס — איך, וואָס האָב געצ־וואונגען הענרי פאָרד'ן, אַז ער זאָל תשובה טון? איך, וואָס שטאַם־אַפּ פון רביים און גוטע יודען? גיט אַ קוק ווער עס איז מיין משפּחה?"

איך דרעה זיך און מאַר מיר ליגען אויסגעלעגט אַ צוויי הונדערט פאָטאָגראַ־פיעס פון געסט'ס פאַמיליע אָנגעהעריגע פון איינינע דורות.

„אַנער דאָך, צוליב וואָס לאָזט איהר אויספיהרען דעם „יעזוס־שפּיל"? פרואַט איך איהם אַרויסברענגען צו רעדען צום פּוגקט.

„וואָס הייסט, איך האָב אַ הייליגע מי־סיע צו ערפיהלען פאַרן יודישען פאָלק' — שפּרינגט עד אויף — „איך וויל איינמאָל פאַר אַלע מאָל אַ כוף מאַכען צו דעם אַנטאָגאָניזם, וואָס הערשט נאָך צווישען די יודען און קריסטען. די דאָ־זיגע אויפיהרונג וואָס זיין דאָס גרעסטע געשעהעניש פאַר'ן יודישען פאָלק אין אַמעריקאַ".

„אָבער ווי אַזוי? — וואונדער אין זיך — דאָס „יעזוס־שפּיל" בעווייזט דאָך, ווי די יודען האָבען געהרג'עט דעם קריסטליכען גאָט, און דאָס קען דאָך גאָר אויפרעגען די קריסטען געגען די יודען".

„וואָרט צו. זעהט צוערשט די אויס־פיהרונג און דאַן, דאַן וועלען מיך די יו־דען טראָגען אויף די הענט, — איז גע־ווען געסט'ס ענטפער.

איך בין ענדלעך אַרויס סיין זיין צי־מער. אָבער איך בין געווען האַלב צו־טומעלט פון די אַקטיאָרישע קונצען וואָס אָט דער טעאַטער־אונטערנעמער האָט פאַר מיר פערגעשפּילט. איך האָב מיר געטראַכט, נו — מיר וועלען וואַרטען די פאָר טעג ביז צו דער ערשטער אויס־פיהרונג און דאַן וועלען מיר זעהן, אַשר, אַשר איז ער דאָך אַביסעל גערעכט אַז דער מאַריס געסט?

ענדליך איז דער ערעפנונג־אָוונט גע־קומען. דער גרויסער היפּאָדראָם איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין כמעט אַ קירכע, הייליגע בילדער אויף די הענט און אויפ'ן טיפיס, איקאָנעס ביים אַרייַ־גאַנג, און עס הערט זיך שטאַרק דער געריך פון ווייריך.

אַ זעקס־זיבען־טויזענד מענשען, מיט־טעגס פון דער „סאַסעיטי" זיצען און וואַרטען אויף דער גרויסער פאָרשטע־לונג און דער רעזולטאַט — אַ בילדע אויפיהרונג פון קליין־שטעטעלדיגע אַק־טיאָרען, וואָס שילדערן דעם סערראַ־פון יודאַס און די קרייצונג פון יעזוס'ן אויף אַזאַ אופן, וואָס קען זיכער נישט אַרויסרופען קיין סימפּאַטיעס צו די יו־דען.

אין גענצטייל, די יודען ווערען אַרויסגעשטעלט אין ליכט פון ברוטאַלע פּירפאָלגער פון יעזוס'ן און דער רו־מער פילאַטוס ווערט געשילדערט אַלס יעזוס'ס בעשיצער. אויס־סער דעם זענען פאַרהאַן אין דער אויס־פיהרונג אַ רייהע שאַרפע, אַנטי־יודישע אויסדריקען, וואָס זענען אַפילו נישט אין

(ענדע—זייט 6)

דער יוד מיט זיין „יעזוס־שפּיל"

(אַ בריף פון ניו־יאָרק, ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט") — פון י. פאַרסקי.

דאָס יודישע ניו־יאָרק טומעלט זיך, איבעראַל, וואו יודען קומען זיך ציזאַ־מען, הערט מען כסדר דעבאַטירען, און זיך אויפרעגען וועגען דעם „יעזוס־שפּיל", וואָס ווערט געוויזען אין דעם הי־גען „היפּאָדראָם".

„אַ שאַנדע, אַ שאַנדע אַז אַזאַ זאַך זאָל אויפגעפיהרט ווערען אין ניו־יאָרק, און ווער, אַ יוד — מאַריס געסט — איז דער וואָס האָט אַראַנזשירט דאָס דאָזיגע „יעזוס־שפּיל".

אַזוי רעדט איינער צום אַנדערן, און מ'וואונדערט זיך, ווי קומט עס אַז אַ יי־דישער טעאַטער־אונטערנעמער זאָל האָ־בען אַזוי וועניג פּראָטעסטיליכקייט געפיל. און לאָזען אויפיהרען אַ פאָרשטע־לונג וואָס קען טון שאַדען יידען?

בעמיהט מען זיך דאָך כסדר צו פער־דעקען דעם רעליגיעזען תהום, וואָס צו־שייידט די יודען פון די קריסטען — און דאָ קומט אַ יוד און נאָך דערצו אַנ'אונ־זערינער, היימישער, אַדעסער יוד — און לאָזט אויפיהרען דעם „יעזוס־שפּיל" וואָס קיין אַנדערע ווירקונג — ווי אַרויסרופען האַס געפיהלען, קען עס נישט האָבען.

אַזוי האָט מען געקוועטשט מיט די פּלייצעס, און געזוכט צו פערשטעהן פאַר־וואָס, און צוליב וואָס טוט דאָס מאַריס געסט? מאַנכע האָבען איהם באַלד פול־שטענדיג פערדאַכט, ראָס זענען געווען די, וואָס האָבען דערפאַר גיהאַט גאָר אַיין ערקלערונג: דער יודישער טעאַטער־אונטערנעמער, טוט דאָס צוליב געשעפט, צוליב געלט. אַלעס אַנדערע געהט איהם נישט אָן. אַנדערע, מיט מעהר ריקויכט, האָבען געטראַכט: אפשר איז דאָס טאַקע קונסט? איז דאָך מ'ר געסט בעריהמט, אַלס אַנ'אימפּאָרטירער פון גרויסע קונסט־אונטערנעמונגען. לאָמיר אפּוואַרטען, אפשר איז דאָס נישט אַזוי געפעהרליך.

און פון וועלכען שטאַנדפּונקט מ'האָט עס נישט געגומען אין בעטראַכט, איז דאָך אַלץ געבליבען אַ פראַגע צייכען וועגען מאַריס געסט'ס כוונות. אויב גע־שעפט, געלט — פעהלען דען אַנדערע טעאַטער און אויב קונסט — האָט מאַ־ריס געסט דאָס ערשט געדאַרפט זוכען אין דעם דייטשען שטעטעל פּרעזבורג? ווען ער איז אַזוי גוט בעפרייַנדעט מיט מאַקס ריינהאַרדט? און כדי צו לעזען דאָס דאָזיגע רעטעניש, האָבען מיר בע־שלאָסען פּשוט, טאַקע איהם, מאַריס געסט'ן אַליין צו פרעגען וואָס ער האָט צוזאָגען דערויף.

דאָס איז געווען איינינע טעג פאַר דער אויפיהרונג. איך האָב געסט'ן גע־טראָפען אין אַנ'אַמאַרטאַמענט אין ריטץ־קאַרלעטאַן האָטעל, ער וואוינט נישט דאָרט. ער איז דאַן בלויז — ווי ער האָט דערצעהלט — דורך אַ צופאַל דאָרט אריינגעפאַלען. מיט אַ שעה צוריק איז ער נאָך דאָרט נישט געווען, אָבער אין מאָמענט ווען איך בין אַריין אין זיין האָטעל־צימער האָט עס שוין אויסגעזעהן, ווי אַנ'אימפּראָוויזירטער ביוראָ פון אַ גרויסען טעאַטער־אימפּרעסאַריאָ. אַ סך פון דעם, וועגען וואָס איך זיך פריהער געוואונדערט, איז מיר געוואָרען קלאָר און פערשטענדליך, ווען איך האָב פאַר מיר געזעהן דעם מאַן, וואָס האָט אויפ־געשטורעמט די יודען פון ניו־יאָרק איך האָב איצט געזעהן אַנ'אַמער קאַניזירטען צוטראָגענעם מנהם־מענדל, פאַר וועמען טוטעל און רעש איז דאָס זעלבע, וואָס לויפט פאַר אַ מענשען, און וואָס וואַסער איין זי די וואהלען לאָזט ער זיך קאָסטען זעהר פיל געלד. אַל זשאַפּאַנע האָט אַ הערליכען פאַלאַץ אין פלאָרידאַ. דער פאַ־לאַץ מאַכט דעם איינדרוק פון אַנ'אמת'ער פעסטונג און די אינערליכע אפּאַרטאַמענ־טען גלאַנצען מיט לוקסוס און פּראַכט, וואָס עס איז זאָגאַר זעלטען צו געפינען אין די הייזער פון די ניו־יאָרקער מיל־יאָנערען. אַל זשאַפּאַנע איז אין זיין פּאַ־לאַץ אַרומגערינגעלט פון אַ שטענדיגער לייב־וואַך, ווייל ער האָט מורא פאַר אַ־טענטאַטען, וואָס זיינע קאָנקורענטען אין דער פערבערעכער־וועלט ווילען אויף איהם אויספיהרען. אַל זשאַפּאַנע האָט אין דער לעצטער צייט זיך פערנומען מיט'ן אַל־קאָהאָל־שמוגעל פון קאַנאַדע אין די פער־אייניגטע שטאַטען. צו דעם צוועק האָט ער אָרגאַניזירט אַ גרויסע שמוגלער־באַנ־דע און אייגענע פּרעסע אַ געזעץ, וואָס גילט גאַנץ שטאַרק אין דער טשיקאַגער אינ־טער־וועלט. דער גאַנצער שמוגעל פון אַלקאָהאָל מיט אַדורכגעהן דורך זיין האַנד. ער האָט אַזוי צו זאָגען דעם מאָנאָפּאָל אויפ'ן שמוגעל, און ווי איז אַ צו יענעם, וואָס טרעט אַרויס געגען דעם דאָזיגען געזעץ און שמוגעלט אויף אייגענער האַנד. כמעט אַלע קאַמפּען און הרוגות, וואָס זענען אין דער לעצטער צייט פאָר־געקומען אין דער טשיקאַגער אינטער־וועלט, זענען פעראורזאַכט געוואָרען צו־ליב דעם דאָזיגען „געזעץ". און האָט מען ערגיץ געפיגען ליגען אַ טשיקאַגער באַנ־דיט מיט אַ דורכגעפעצטען בויך, האָט שוין די פּאָליצעי געוואוסט, אַז דאָס איז די אַרבייט פון אַל זשאַפּאַנעס־מענשען. אַל זשאַפּאַנע איז אבער נישט קיין בן יחיד, אין אַמעריקע געפינען זיך זעהר פיל אַל זשאַפּאַנעס, זיי זענען אָבער נישט אַזוי געשיקט און קליג, ווי ער און דע־ריבער „קיניגס" ער ביז חזקה אין דער טשיקאַגער אינטער־וועלט.

ניו־יאָרק אָבער, זאָגט מיסטער אוירייט, איז איצט פרייַ פון די דאָזיגע אַל זשאַ־פּאַנעס, דאָ, אין דער שטאָט, וואו איך בין געווען פּאָליצעי־אינספּעקטאָר, האָבען זיי נישט קיין באַדען אונטער די פיס.

אין לאָנדאָן געפינט זיך איצט דער ג' פּאָליצעי־אינספּעקטאָר פון ניו־יאָרק, מיס־טער רישאַרד אוירייט, וועלכער האָט זיך קונה שם געווען מיט זיין איטראָשונגס־קאָמף. וואָס ער האָט געזיהרט מיט די ניו־יאָרקער אונטער־וועלט.

מיסטער אוירייט טראָגט זיך ארום מיט אַ פּראָיעקט צונויפצורופען אַנ'אינטער־נאַציאָנאַלען פּאָליצעי־קאָנגרעס, אין וועל־כען עס זאָל זיין פערטרעטען די פאַר־שטעהער פון דער פּאָליצעי און די בעס־טע דעטעקטיוס פון דער גאַנצער וועלט.

אין אַ געשפּרעך, וואָס ער האָט גע־האַט מיט'ן לאָנדאָנער פּערשטעהער פון „נויעס וויינער זשורנאַל" האָט זיך מיס־טער אוירייט אַרויסגעזאָגט, אַז די פּראָ־אַביציע, דאָס חיסט, דער פערבאָט פון אַלקאָהאָל, איז טאַקי גאַנץ גוט פאַר אַ־מעריקע, אבער אין אייראָפּאַ צוטייפעלט ער, צי מען וואָלט געקאָנט אַדורכפיהרען אַזאַ געזעץ. דער ענגלענדער, למשל, קאָן נישט לעבען אָן וויסקי, און דער דייטש אָהן ביער איז אינגאַנצען קיין דייטש נישט. הייסט זשע דער פראַנצויז? ער ווערט דאָך גלאַט די כפרה פאַר אַ גלע־זעל ווין, אַ חיץ דעם, איז די אַלקאָהאָל־אינדוסטריע אין אייראָפּאַ אַזוי שטאַרק פערצווייגט, אַז אַזאַ געזעץ וואָלט ממש אָנגעמאַכט אַ חורבן אין דעם ווירטשאַפט־ליכען לעבען.

אַמעריקאַ האָט דערפאַר קיין מורא נישט געהאַט צי דער אַמעריקאַנער ווירט־שאַפטליכער אָרגאַניזם איז אַזוי שטאַרק, אַז דעם געזעץ האָט איהם וועניג וואָס געקאָנט שאַדען בריעג־געגען. דער אַמעריקאַנער, זאָגט ווייטער מיסטער אוירייט, האָט בכלל געטרונקען זעהר וועניג, און אויב מען זאָל דעם מיסטער אוירייט גלייבען אויפ'ן וואָרט איז כמעט יעדער צווייטער אַמעריקאַנער פון אייביג אַן געווען אַ טרונקענער, נישט געגומען קיין קאַפּיטשקעלע אין מויל אַריין. און דעריבער האָט מען זעהר לייכט געקאָנט איינזעהען דאָס געזעץ פון פּראָהאָביציע.

אויף דער פראַגע פונ'ם עסטרייכישען

גישט ווילענדיג איז ער געוואָרן אַ קריסט

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס פון אַ יידישען סטודענט

בודאַפּעסט, (יט"א) דאָ און פאַר־צייכענט געוואָרען פאָלגענדער כאַראַק־טערוסטישער פאַל, וואָס וואַרפט אַ שיין אויף די אַקאַדעמישע בעציהונגען און אונגאַרן.

דער זוהן פון אַ יידישען פאַבריק־דירעקטאָר אנדער דאַווער האָט נאָכ'ן ענדיגען די מיטעל־שול זיך בעסוהט וועגען אַנשטעלען אין אינגענירסטעם. די בול־דוגנס־מאַכט האָט איהם אָבער צוריקגע־שיקט זייגע דאָקומענטען מיט'ן מאָטוו, אַז די „נומערוס־קלאַוזוס"־קוואָטאַ פאַר יידישע סטודענטען און שוין אויבערפילט.

אומזיצער האָט איהם געראַטען זיך ווענדען צו אַ געוועזענעם בעאַמטען פון דער קוועסטור סטעפאַן קאַרסטי, וועלכער וועט שוין פאַר איהם אַלץ ערלעדיגען און ער וועט אָנגענומען ווערען אין אונגי־ווערזיטעט. אנדער דאַווער האָט זיך גע־ווענדעט צו דעם אָנגעוועזענעם קאַדעט, איהם אויבערגעגעבען זייגע דאָקומענטען און די נומערוס־קלאַוזוס, און אונגלעך האָט ער בעקומען אַ מעלדונג, אַז ער אין אָנגענומען געוואָרען אויפ'ן יידי־שען פאַקולטעט און דעברעטשענער אי־נוועזיטעט.

מיט עטלעכע טעג צוריק איז אנדער דאַווער אָפּגעפאָהרען קיין דעברעטשען כדי אין רעקטאָראַט פון אונגאַרישע צו ערלעדיגען אַ נייטיגע פאָרמאַליטעט. דאָרט האָט מען איהם געגעבען אויף אויספיהלען אַ געוויסען פאָרמולאַר. און דער רעדאַקטאָר „רעלוניע" האָט ער, ווי דער אמת, אויז, זיך אָנגעגעבען אַלס אַ יוד. דאָ האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז אין די אונגאַרישע־טעם־פּאַפּירען פי־גורירט ער אַלס רעפאָרמירטער קריסט און עס האָבען אויך בייגעלעגט גע־וואָרען אַנענטשפּראַכלעכנדער טויף־שיין. דער רעקטאָראַט האָט צוגעבעטן דעם אי־בערגעגעבען דעם ענין צו דער פּראָקו־ראַטאָר, בעשולדיגענדיג איהם און דאָ־קומענטען־פעלשונג.

די פּאָליצעי האָט פערפיהרט אַנ־אויספאָרשונג און עס זייגען אויפגעדעקט געוואָרען פאָלגענדע סענסאַציאָנעלע פרטים פון דער דאָזיגער אפערע.

דער נעו בעאַמטער קאַרסטי, וועלכען דאַווער האָט אויבערגעגעבען זייגע דאָ־קומענטען, האָט זיך אָהן דאַווער'ס וויסען געמאָלדען און ראַבינאַט און געמאָלדען דאַווער'ס אַרויסטרוט פון יודענטום. נאָכ־דעם און ער אויעך מיט אַנ'אונטערגע־שמעלטען „לאָס", אַלס פלומרשמער דאַווער, און צוויי עדות, צו אַ פּראָטעס־טאַנטישען גלח, דאָרט דורכגעפיהרט די שמד־צערעמאָניע פון דעם „בורגער אַנ־דאַר דאַווער". אַזו

לאדזער כראניק

צוזאמענפאהר

פון די מ׳זקסטיל-פעראיינען

(נ) צום צ׳פוילושען צוזאמענפאהר פון די פראבעסיאנעלע קלאסען-פעראיינען אין פוילען, וואס קומט פאר דעם 30 און 31 מאי, אין וואַרשא, זענען מצד פון די יידישע טעקסטיל-אַרבייטער אין לאדז דעלעגירט געווארען מצד די קלאסען-פעראיינען ש. מולמאן און י. מאָרגענטאל.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואלימשוצקי נאפיורקאווסקי 27, דאנילעווקי פעטרוקאווער 127, אולניצקי און צימער וואולטשאנסקא 37, לינגוועבער פרייהייטס-פלאץ 2, האַרטמאן מלינארסקי 1, קאהאנע אלעקסאנדערער 50.

ווידער א בייזווילינער באנקראט

א גרויסע לעמבערגער באנווענל-פירמע האט אפגעשטעלט איהרע צאהלונגען

(—) אין לאדז און ווידער אמאל פאר צוגעלעגט געווארען א בייזווילינער באנקראט. אויף דער פרעמדע׳דיגער סעסיע פון דער האנדעלס-אפטיילונג בתם קרייז גערונגט און ערקלערט געווארען א „אי״פאראלאשמש״ דער פירמע „מ׳שה בערוש וויערישאווסקי פון נאוואמיעסקא נאס 27, סוחר פון באנווענל-ארטיקלען. די בימע וועגען דער אופאראלאשמש האט ארייגגעטראגען אדון. ליבשוין, דער בעפולמעלמוגטער פון פאלגענדע פירמעס: וואלף זונבערם, „לודזקא מאנופאקטורא״ חורש מאטול, בערוש ראזענבערג, ח. ל. ליפנאווסקי און י. לוכמענשטיין. און דער בימע צום גערונט און אנגעווינען א ווערשאווסקי און שולדיג די דער מאנמע פירמעס העלער 200 מוזענד זל. די וועקסלען האט ער געלאזט נעהן צום פראמעסט און אלזו האט ער פאר דער צייט ארויסגעפיהרט א מאסע סחורות פון זיין געוועלב פערבעהאלטענדיג עס אויף א זיכער ארט.

דאס גערונט האט ערפילט די בימע פון די קרעדיטארען און ערקלערט דער פירמע ווערשאווסקי א אופאראלאשמש, אלס קוראטאר און בעשטימט געווארען אדון. פארעל. דער באנקראטניק און געלם געווארען און עס און נאר אוהם פונאנדערגעשיקט געווארען שטעק-ברוף. זיין געשעפט און פער׳התמ׳עס געווארען און דער וואוינונג און דורכגעפירט געווארען א רעווזיע, וואס האט קיין גוטסמיגע רעזולטאטען נישט געבראכט.

* * *

קיין לאדז און נעכטען אנגעקומען א טעלעפאנישע מעלדונג פון לעמבערג, אז די גרויסע באנווענל-פירמע „וואס״ האט אפגעשטעלט די צאהלונגען. די דאזיגע ידיעה האט אין די לאדזער סוחרישע קרייזען ארויסגערופען א דערשלאגענדען רושם. די פירמע און געשטאנען אין האנדעלס-בעציהונגען מיט א גאנצע רייה לאדזער פירמעס.

קאנפערענץ וועגען א פראנצויזישע הלואה פאר די קאאפעראטיווע בענק

(נ) דעם 3 יוני וועט אין לאקאל פון דער מזרח-אגענטור אין לאדז פארקומען א קאנפערענץ, געווידמעט דער קרעדיט-פראגע פאר אלע קאאפעראטיווע בענק און פוילען. די קאנפערענץ וועט גערופען ווערען און שייכות מיט׳ן פראיעקט אינצוציהען א הלואה פון פראנצויזישע פינאנסיסטען. אין דער קאנפערענץ וועלען זיך בעטייליגען דער פרעזעס פון „באנק נאכפאראסטוא קרעדיטאווע״, ראמאן גורעצקי, ה׳ בארש און אנד.

צו דער קאנפערענץ זענען אינגעלאדען געווארען אויך א רוה יידישע פעגק אין לאדז.

שטיצע פאר רעזערוויסטען וואס געהן אויף מיליטער-איבונגען

(§) הע׳אהר וועלען די פאמיליעס פון די רעזערוויסטן, וואס געהן אויף מיליטער-איבונגען בעקומען די זעלבע שטיצע וואס פאר א יאהרען, ד. ה. רעזערוויסטן וואס האלטן 1 פערזאן בעקומען 90 גר. מעגלוך, 2 פערזאן 10 ל זל. 3 פערזאן 1.30 זל. בעצאהלט קרוגען די רעזערוויסטן פון מאג, וואס זיי פאהרען אויעק פון דער הייס בון זיי קומען צו ריק. די רעזערוויסטן, וואס ווילען בעקומען שטיצע מוזען א מאג פאר׳ן אפאהרען מעלדען וועגען דעם און פאלן צוואוש-מיליטערישען ביורא בתם מאגיסטראט.

דער היינטיגער אפצייכען-טאג לטובת דער קינדער-היים „הרצליה״

דער היינטיגער אפצייכען-פערקויף און די גאסען פון דער שטאט און בעשטימט לטובת דער אכראנקע „הרצליה״ (צעגעלניאנא 75).

עס אין כדאי, אז די לאדזער יודישע בעפעלקערונג זאל די דאזיגע ווכטיגע ערצוהערוש • פולאנטראפישע אונטערמיצע מיט א ברייטער האנט אונטערשטוצען.

באלכאן-אראפגעפאלען אויף פערוואונדעט 2 פרויען

(:) שבת נאכמיטאג האט אויף שקאל גא 23 פאסירט א שרעקליכער צופאל, פון וועלכן עס זענען געפאלען 2 קרבנות, פון׳ם באלקאן פון 3. שטאק האבען זיך אפגערוסען די בערעמלעך, וואס זענען אראפגעפאלען אויף די קעפ פון די זיצענדיג אויפ׳ן באלקאן פון ערשטען שטאק פרוי אומא לוואו און אוהר טעל-מערל אבא, וואס האבען בעקומען שווערע וואונדען. די ארויסגערופענע פאגאן-מאווייץ האט זיי ערמוטלט הולף. פאלי-צוי פוהרט א אויספארשונג ווער עס טראגט די שולד פאר דעם פארפאל.

קופאן 37 № אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון׳ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ׳ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גיליטיג היינט. מאנטאג, דעם 27. מאי פון 8—9 אוה.

ראיאן-בעראטונג

פון דראמאטישען סריין אין אין לאדז

לויט דער אונוציאטון פון פערבאנד פון דראמאטישע קרייזען, אין דו טעג צוגוויפגערופען געווארען א בעראטונג פון די דראמאטישע קרייזען פון לאדזער ראיאן. די בעראטונג און פארגעקומען אין לאקאל פון „אررט״. צו דער ערעפנונג זענען געקומען אובער 100 געסט און דעלעגאטען פון לאדז און ארומיגער געגענד. די קאנפערענץ עפענט דער ראיאן-אונסטרוקטאר ה׳ שווארצבערג פון לאדז, וועלכער שטעלט זיך אויספיהרלוך אפ אויף דער לאגע פון יידישען מעאמער און פוילען אויף דער ראל פון די דראמקרייזען אין יידישען מעאטער-לעבען, און אויף דער אויפגאבע פון דער ראיאן-קאנפערענץ. דעם צוזאמענפאהר בעגרוסען א גאנצע רייה קולטור-אונסטמוצעס.

נאך די בענרוסונגען ווערט דורך דער ארבייטער-סטודיע אויפגעפיהרט מיט גרויס ערפאלג אינגוגע זאלען פון י. ל. פרץ.

נאכ׳ן וואהל פון א פרעזידיום טרעט מען צו אויסצוהערען די בערוכטען פון די בעזונדערע דראמקרייזען. פון די בערוכטען ווערען קלאר די אנגעהויערע שווערע בעדינגונגען. און וועלכע עס קומט אויס צו ארבייטען די דראמקרייזען דער מאנגעל אין פערשטענדניש פאר זייער ארבייט מצד די קולטור אין פראפ. אונסטמוצעס, בי וועלכע זיי זענען אנגעשלאסען, דאס טראקטורען זיי אויס שלוסלוך אלס פינאנס-אונסטרומענט און א גרויסער מכשול אין דער קונסט-לערושער און קולטור ארבייט פון קרייז. בעזונדערס אקטועל און פאר די קרייזען די רעפערטואר-פראגע, עס פונהלט זיך א שפארקער מאנגעל און א אויסוואהל פון א בעסער דראם. רעפערטואר.

נאכ׳ן אויסהערען די בערוכטען, האט מען די ה״ה שווארצבערג (לאדז) און ד״ר ע. רוגעלבלוזם (וואַרשא) רעפערירט און וועגען די אויפגאבען פון די דראמקרייזען און די ארבייט אין ראיאן.

עס ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, אין וועלכער עס נעמען אנטייל אלע דעלעגאטען אין יידישען אמטיל אלע דעלעגאטען קומט פאר

קאנפערענץ פון קאאפעראטיווע בענק איז לאדזער וואיעוואודזטווע

רעפרעזענטירט ביז 16.000 באנק-מיטגלידער. — הייסע דיסקוסיע איבער'ן בעריכט פון לאדזער ראיאן-קאמיטעט. — שווערע לאגע אויף דער פראווינץ.

(ג) געלטען און אין לאדז פארגעקומען דער 2-טער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיווע בענק און לאדזער וואיעוואודזטווע.

דער לאקאל פון דער האנדווערקער באנק (פאלודניאווא 4) און געווען אנגעפלט מיט דעלעגאטן. ס'ה זענען געווען דעפרעזענטירט אויפ'ן צוזאמענפאהר 38 בענק פון 25 שטעט; פון די לאדזער קאאפעראטיווע בענק זענען געווען פארשטעהר פון דער האנדווערקער באנק פאלודניאווא 4, פון דער קלענדלער באנק אגראדאווא 2, פון דער כוחרים-באנק צוגעל גאס 39, פון דער יודישער פאלקס-באנק אויף גלובנא גאס, פון דער דזיסקאנטא-באנק, פון דויטשמאן-קאאפעראטיוו „פושענדזא" א. א.

פון רעוויזיאנס-פערבאנד זענען פעציעל געקומען צום צוזאמענפאהר דער. בערקענהויס און אונסטרוקטאר א. שמויש.

12 א זייגער עפענט דעם צוזאמענפאהר א' דאבזשינסקי (זדונסקא-וואליא) אלס פארשטעהער פון ראיאן-קאמיטעט.

דעם פארזיץ פון צוזאמענפאהר נעמט דאן אובער ארו. צומערמאן.

פאר'ן צומרעטען צו די איינצעלנטליכע פונקטען פון דער טאג-אردנונג, נעמט א וואָרט דער. מעמפעלהאף, וועלכער בעגרוסט דעם צוזאמענפאהר אונ'ם נאמען פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער און וונשט ערפאלג.

דערויף ווערט געוועהלט א מאנדאטען קאמיסיע פון פאלגענדע ה"ה: וואלפיש, (זד. וואליא), פעלדמאן (אזארקאוו) און בראהם (קאנין).

ארום די וואהלען פון א פערמאנענט איסשום ענטוועקלט זיך א דזיסקוסיע פון פרינציפיעלען כאראקטער, נעמליך: צו דער צוזאמענפאהר דארף ליים בעהר הייסס-וואהלען אויסקליבען א פערמאנענט-איסשום, אדער די קאמיסיע דארף געוועהלט ווערען ליים'ן שלוסעל, אז יעדע 7 קאפעס שוקען אונ פארשטעהער עס ווערט בעשלאסען אנצעווענדען דעם שלוסעל פון 7. אבער צוליב דעם, וואס די דעלעגאטן דארפען זיך ווענדען דעם געגנזייטיג פארשטענדיגען, און דער ענין אפגעלעגט געוואָרען אויף דער מיטאג-פויזע.

נאכדעם האט אפגעגעבען אנ'אנלגע מוזעס מעמזקנטמס-בערוכט פון ראיאן-קאמיטעט ה' קלוזמאן (פאביאניץ). דער תמצית פון זיין רעדע איז, אז דער רעוויזיאנס-פערבאנד האט פערנאכלעסיגט די ראיאן-רעפרעזענטאנטען און ממילא אויך דעם לאדזער ראיאן. דאס האט געבראכט דערצו, אז אין זייער ארט בייט זאלען די פראווינצער בענק נושא קענען זיך ענטוויקלען ברייט און ארויס-העלפען דעם געקויעלמען מיטעלשטאנד. דער אויספיהר אין, אז דער צוזאמענפאהר דאר אנצייגען רוכט-לוגען פאר דער טעמונגסטע פון קומענדיגען ראיאן קאמיטעט, וועלכער וועט מוזען פיהרען אנ'ארבייט, וואס זאל געמשפרעכען די אויפגעגעבענע גוילטלעכע.

אובער'ן בערוכט פלאקערט זיך פונאנדער א לעבענשאפטלעכע דיסקוסיע. דער דעלעגאט פלאמהאלץ (גלאווגא) קריטיקירט שארף דעם ראיאן-קאמיטעט ער האט נארנושט געארבייט, די פראווינצער קאאפעראטיוען בענק האבען נושט בעקומען פון דער קאאפעראטיוען צענטראלע קיין קרעדיטען, ס'איז געקומען צו אוואנטורעס מיט'ן אונסבעקאנטער פון רעוויזיאנס-פערבאנד, וועלכער האט, למשל, אין גלאווגא, געמוזט אנטליהען מיט שרוכ'ן פענסטער.

פרעזעס ראזענבערג (לאדז) ווייזט אויף אן אויף די חסרונות בייד דער אר-בייט למובת די קאאפעראטיוען.

אינספעקטאר שמויש האט א סך גוט געשוינט דעם ראיאן-קאמיטעט און אנגעוועזען אויף די וועגען, וואס קענען ראציאנעל ענדערן דעם בזן אוצטונגען צו-שטאנד פון די קאאפעראטיוען בענק און דער לאדזער וואיעוואודזטווע.

דער מיטגליד פון ראיאן-קאמיטעט, ה' מארגענשטערן (זגרזש) ערגענצט דעם בערוכט און קומט צום אויספיהר, אז דער ראיאן-קאמיטעט האט נושא געקענט ארבייטען, ווייל זיין מענשען-מאטעריאל און נושא געווען צוגעפאסט. אויגער צום אנדערן. דערפון זענען ארויסגעקומען מוספערשטענדיגונגען און רעזולטאטען.

ה' אראנאוויטש (אזארקאוו) פרעגט, צו מען דארף גאר אונגאנצען א ראיאן-קאמיטעט.

ה' גוטהערץ (אונגעווו) קריטיקירט דעם ראיאן-קאמיטעט און ווארענט. אז אויב דער צוזאמענפאהר האט ברעה צו וועהלען א נייעם ראיאן-קאמיטעט, דארף ער זיין און א נייהערינען צוזאמענשטעל.

ה' ראזענבלום (קאליש) לעגט פאר אונגאנצען נושא צו וועהלען א ראיאן קאמיטעט.

אין אלגעמיין שטרייבען אונטער די רערנער פון דער אפאזיציע, אז אין דער קאנסעקווענץ פון דעם נושא-צוגעפאס-מען מעגנשען-מאטעריאל פון דער ראיאן רעפרעזענטאציע, זענען דורכן רעוויזיאנס פערבאנד, נאך כאנטראלעס און די בענק, אדער צוגעגומען געוואָרען דער קרעדיט, אדער די בענק אויף דער פרא-ווינץ זענען אונגאנצען פערמאכט גע-וואָרען און דער ראיאן-קאמיטעט האט מיט גארנושט רעאגירט אויף אלעס.

דיר. ארדינאנס (לאדז) ענטפערט אלס פארזיצער פון לאדזער ראיאן-קא-מיטעט. אויף דער קריטיק. די דזיסהאר-מאניע און דער מעטונגסטע פון ראיאן-קאמיטעט האבען ארייגעברעכט פער-זענגלטע אונשטרעסען, קלוגלוכע אמבי-ציעס און אונטרוגעס.

ה' קלוזמאן וואַרפט אָפּ אלע פאר-וואַרפען געגען ראיאן-קאמיטעט.

3 א זייגער נעהט דער צוזאמענפאהר אויף מיטאג.

5 א זייגער הויבט זיך אָן די צווייטע זוצונג.

די נאכמיטאג-זוצונג הויבט זיך אָן מיט אונספ. שמויש'ס רעפערעט וועגען מצב און פערספעקטיוען פון דער יו-דישער קאאפעראטיווער בעוועגונג און אין דער לאדזער וואיעוואודזטווער כפע-ציעל.

אין דער לאדזער וואיעוואודזטווע זע-נען געווען בוז'ן 1. מאי 1929 — 36 פאלקס-בענק און 4 סוחרים-בענק. 1 פאלקס-באנק (אין לאסקא) און 1 סוח-רים-באנק (אין קאלוש) און נושא טע-מונ. די 38 מעמונגען קרעדיט-אונסטיטו-ציעס צעהלען צוזאמען 15,684 מיטגליד-דער, דערונטער 5000 האנדווערקער, 7.700 קלענהענדלער, 1500 סוחרים און פאבריקאנטען און אנדערע פראפעסיעס. רעפערענטן 5 פערזאן אויף א פאמיליע. בעטרעפט די אלגעמיינע צאהל קאאפע-ראטיוו-מיטגלידער 30 פראצענט פון דער נאנצער יודישער בעפעלקערונג און די דאזיגע שטעט. און די קלענערע שטעטלעך דערנרייכען די קאאפערנרטע 70—80 פראצענט, דאנען און די גרע-סערע שטעט אין דער פראצענט-פער-העלטנוש פון קלענער. און לאדז דער גרייסט די צאהל קוים 10 פראצענט.

די איינגעגע קאפיטאלען פון די 38 בענק בעטרעגען ס"ה 1,165,000 זל., ד. ה. אז דורכשנטליך מאכט אוים אויף א מיטגליד אין די פאלקס-בענק 58 זל., און די סוחרים-בענק — 300 זל. אויף א מיטגליד. בקרונות פערמאגען די אונס-טיטוציעס אויף א סומע פון 3,116,569 זל., דערונטער 82.000 זל. פון די לעצ-טענס-איינגעפלוסענע פרעמיטען אפ-שפארונגען. לאנג-טערמינגע קרעדיטען און דער צענטראלער בענק האבען בע-קומען די פאלקס-בענק אויף א סומע פון 1,233,000 זל., דערוסקאנטא-קרעדיט מען 270.000 זל.

אויפ'ן 1 מאי ד. י. האבען די דערמאנ-טע בענק געהאט בייד זייערע מיטגלי-דער און הלואות אויף אייגען אויסגע-שמעלטע וועקסלען — 1,965,000 זל, און די דזיסקאנטא-קרעדיטען 2,300,000 זל, און אנדערע קרעדיטען — 968,000 זל., ס"ה קרוב 6,800,000 זל.

די אונקאסטע-אומזאצען האבען פאר די ערשטע 3 חדשים פון 1929 בעטראג-פען 176000 וועקסלען, אויף א סומע פון 28 מיליאן 190.000 זל.

די אלגעמיינע בילאנס-סומע פון די יו-דישע קאאפעראטיווע בענק און דער לאדזער וואיעוואודזטווע האט אויפ'ן 1 מאי בעטראגען 15,378,484 זל.

אנ'אלגעמיינע אובערזיכט אובער דער נאנצער יודישער קאאפעראטיווע בעוע-גונג און פוילען גוט דזר. בערקענהויס פון וואַרשא.

נאָך א לענגערער דיסקוסיע, און וועל-לער עס האט זיך אויך בעטייליגט ד"ר מארמאקאווער, וואס האט אנגעוועזען אויף דער גוימענדיגקייט, אז דער ראי-אי-קאמיטעט זאל ווייטער עקזיסטירען אין אנגעצייכענט די רוכט-לוגען פאר זיין מעמונגסטע, בעשלוסט דער צוזא-מענפאהר צוצוטרעטען צו די וואהלען פון א נייעם ראיאי-קאמיטעט.

דער רעזולטאט פון די וואהלען און פאלגענדער: פון לאדז זענען ארייגע-קומען אין ראיאי-קאמיטעט אדוי. צומערמאן, ד"ר מארמאקאווער, און דער פארשטעהער פון די רויה-שטאף קאאפעראטיווען אי-זאק לעווקאוויטש, דאן זענען געוועהלט געוואָרען יאבלומיטש (פורעק), אראי-נאוויטש (אזארקאוו), שולמאן (שע-ראדז), דאבזשינסקי (זד. וואליא), קלייג מאן (פאביאניץ), פרייגר (קאליש) און קאנאן (מאמאשאוו-מאז.).

מיטינג פון „צעירי אגודת ישראל" איז לאדז

(ג) אין זאל „קאלאסעאום" און נעל-מען אוועג פארגעקומען א מיטינג אר-גאניזירט דורך די „צעירי אגודת ישראל" אין לאדז.

געעפענט דעם מיטינג האט ה' משה פאכמשאוש, וועלכער האט בייד דער גע-לעגענהייט אנגעוויזען. אז דער מיטינג האָ מרעב צול פאפולער צו מאכען דעם געדאנק וועגען דער פארשטעהענדער כניסה הגדולה, וואס דארף פארקומען אין ווען.

אלס פארזיצער ווערט דאן געוועהלט ה' פרידענזאָן.

דערויף האלט א לענגערן רעפעראט הרב ד"ר קאהן פון בערלין. ער ווייזט אָן אויף דער נויטווענדיגקייט צו קאאר-דינירען די יונגע יודישע ארטאדאקסיע פון מזרח און מערב-אוראפא, און דער סומבאָל פון דער דאזיגער פעראיינהייט-לונגיג דארף זיין די קומענדיגע כניסה הגדולה.

ד"ר יאקאבסאָן (האמבורג) רעדט וועגען די שטערבונגען אין דער אלוועלטלי-כער אגודה-בעוועגונג, די אגודת ישראל, „צעירי אגודת ישראל" און „פועלי אגודת ישראל", וועלכע דארפען קומען קיין ווען אויף דער כניסה הגדולה מיט אנ'אונהייטלוך פראגראם און פון דארט אָן זאל זיך אנהויבען א פערברייטערטע און פערטיפטע ארבייט פאר'ן רעליגיע-זען יודענטום.

עס רעדן נאָך הרב הורוויטש (רעשא) און א. ז. פרידמאן (וואַרשא) און דער מיטינג ווערט געשלאסען מיט א נעהע-רינער רעזאָלוציע.

——0——

טעאטער און קונסט

די „הערבסט-פידלען" מיט לידיא פאטאצקא א גרויסער ערפאָלג

ל"ג בעומר-קאנצערט אין „הזמיר"

דונסטאָג, ל"ג-בעומר, וועט אין „הזמיר" געגעבען ווערען א קאנצערט פון יודישער פאָלקס-מוזיק מיט'ן אנ-שלוג פון „הזמיר" פאר אונטער דער לי-טונג פון פראָפ. פינווישום. דער פראָג-ראם איז א פערשידענארטיגער.

גאסטשפילען פון סעאנס-לאווסקיס טעאטער אין לאדז

הייגט הויבען זיך אָן אין שטאטישען טעאטער די גאסטשפילען פון מאָסקווער קונסטלערישען סטאנזלאווסקי-טעאָ-טער (פראגער גרופע), וועלכער איז גע-קומען אהער אויף 5 פארשטעלונגען. צו דער ערשטער פארשטעלונג ווערט געגע-בען אסטראווסקי'ס „ארומטעט אין גוט קיין שאנד". מארגען נעהט נארקוס „נא-רניע".

אין וואַרשא זענען די פארשטעלונגען פון דאזיגען טעאטער אדורך מיט א שטורמישען ערפאָלג. אויך אין לאדז איז דער אנטערעס אנ'אונגעהויערער.

טעאטער און קונסט

די „הערבסט-פידלען" מיט לידיא פאטאצקא א גרויסער ערפאָלג

ל"ג בעומר-קאנצערט אין „הזמיר"

דונסטאָג, ל"ג-בעומר, וועט אין „הזמיר" געגעבען ווערען א קאָנצערט פון יודישער פאָלקס-מוזיק מיט'ן אנ-שלוג פון „הזמיר" פאר אונטער דער לי-טונג פון פראָפ. פינווישום. דער פראָג-ראם איז א פערשידענארטיגער.

גאסטשפילען פון סעאנס-לאווסקיס טעאטער אין לאדז

הייגט הויבען זיך אָן אין שטאטישען טעאטער די גאסטשפילען פון מאָסקווער קונסטלערישען סטאנזלאווסקי-טעאָ-טער (פראגער גרופע), וועלכער איז גע-קומען אהער אויף 5 פארשטעלונגען. צו דער ערשטער פארשטעלונגען ווערט געגע-בען אסטראווסקי'ס „ארומטעט אין גוט קיין שאנד". מארגען נעהט נארקוס „נא-רניע".

אין וואַרשא זענען די פארשטעלונגען פון דאזיגען טעאטער אדורך מיט א שטורמישען ערפאָלג. אויך אין לאדז איז דער אנטערעס אנ'אונגעהויערער.

די פייערונג פון 20-יעהריגען יובילעאום פון יתומים-הויז (פולנאצנא 38)

מ'מוז פעראייניגען אלע יתומים-הייזער אונטער איין דאך — זאגט וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט ה' וואלטשינסקי.

(זשאו) אין צוזאמענהאנג מיט דער פערערנרונג פון רעמאנט צוזאמען מיט דער 20-יעהריגער עקזיסטענץ פון יתו-מים-הויז (פולנאצנא 38) און געלעגען פארמיטאג און נע-רעמאנטירטען לא-קאל פארגעקומען א יובילעאום-פעיערונג צו דער פעיערונג זענען געקומען די אנ-געזעהענסטע בורגער פון לאדז. פערטרעט מער פון דער וואיעוואודזטווע, סטאראס-טווא, מאגיסטראט, שטאט-ראט, יודי-שער קהלה, פארשטעהער פון א רנה גע-זעלשאפטלוכע אינסטיטוציעס און פון דער פרעסע.

דער פרעזעס פון יתומים-הויז ה' ב. עטינגאָן עפענט די פייערלוכקייט, בע-גרוסט די פארשטעהער פון דער מאכט, אין די געסט. דערויף זונגט דאס קינ-דער-כאר אונטער דער לייטונג פון דירי-גענט דארגאזשאנסקי דעם פוילישען נא-צ'אנאלען הימן, און דאס וואַרט צום בערוכט בעקומט דער וויצע-פרעזעס ד"ר גוטענטאג. מיט סטאטוסמושע צו-פערן שילדערט דער בערוכטס-אפגעבער די ארבייט פון די צוואנציג יאהר, בונדס צוגוויף דאס סאנאטאריום „ראזאלינא", די שוועסטער-אונסטיטוציע פון יתומים-הויז פולנאצנא 38, וואו די מעמונגקייט אין אוצט בעדייטענט פערברייטערט גע-וואָרען. אין יתומים-הויז געפינען זיך לעת עתה 55 מערלעך. צום סוף פון בע-ריכט דאנקט ד"ר גוטענטאג אלע, וואס האבען מיטגעהאלפען דער פערוואלטונג אין דער ארבייט. צווישן אנדערע דאנקט ער דער יוד. גמזנע, הגם די קהלה-סוב-סידיע און א מונוטאלע, ס"ה 2 מיליאנד זל.

אנ'אנדרוק מאכט די בעגרוסונג פון א דערצייענע „מאכער" פון יתומים-הויז. אוצט און זי שוין א לעהערין און א פאלקס-שול. אין וואַרמע ווערטער בעגרוסט זי די „אביעקונגעס". און אין נאמען פון אלע דערוואקסענע און שוין אוצט זעלבסטשטענדיגע מענשן, וונגשט זי דער פערוואלטונג ערפאָלג און דער ווייטערדיגער ארבייט.

דער פארשטעהער פון וואיעוואָדע בע-גרוסט די פערוואלטונג, ער מעלדעט, אז וונבאלד דער וואיעוואָדע וועט צו-רוקקומען קיין לאדז, וועט ער בעזיכען דאס יתומים-הויז. ווער ס'טוט עפעס פאר'ן יתום, זאגט דער פארשטעהער פון דער וואיעוואודזטווע, דעם ווערט בע-צאהלט כפל כפלים.

דער וויצע-פרעזעס פון שטאט-ראט ה' וואלטשינסקי דרוקט אויס זיין אנער-קענונג דער פערוואלטונג. שולדערט די שרעקלוכע לאגע פון די יתומים-קינדער, און צום סוף דרוקט ער אויס דעם וואונש, אז עס זאלען פערענינגט ווע-רען אלע לאדזער יתומים-הייזער אונ-טער אונז אדמינסטראציע.

פרעזעס מונצבערג (אויך און דער פו'לישער שפראך). די קהלה זאגט ה' מינצבערג, האט אויפגעגעבען און וועט ווייטער האבען א פערשטענדניגע פאר דער יתומים-פערזארגונג.

נאָך דעם ווי ס'בעגרוסט נאָך לאוניס אלעקסאנדער יאעל, זינגט דער קונדער-כאר עמלוכע יודישע און פוילישע פאָלקס-לודער, ווען דער כאר נעמט זינ-גען די „התקוה" שטעהען אלע אויף פון די ערטער. די פארשטעהער פון דער מאכט און געסט פערשרייבען זיך אין „גאלדענעם בוך".

נאָך דעם ווי די קונדער פונהרען אויס עמלוכע יודישע און פוילישע דעקלאמא-ציעס און געזאנג-נומערן ווערען די געסט פערבעטען צו בעזוכען די נייטרעמאנטיר. מע זאלען. א בעזונדערע אויסמערקזאם-קייט צו די אויסשטעלונג פון די קינדער-ארבייטען, וואס ווערט געפירט אונטער דער לייטונג פון ה' עלענטיך. אין דעם יתומים-הויז איז דא א שעהנע קונדער-ביבליאטעק, שרייב-מא-טעריאלען • קאאפעראטיוו. קונדער זעל-בסטפערוואלטונג, קונדער-ערוכס. די קונדער פערגעמען זיך אויך מיט פעלד-ארבייט און האָדעווען הויז-חלות.

דאס יתומים-הויז האט אויף די געסט געמאכט א זעהר גוטען אינדרוק.

מיטינג פון „צעירי אגודת ישראל" איז לאדז

(ג) אין זאל „קאלאסעאום" און נעל-מען אוועג פארגעקומען א מיטינג אר-גאניזירט דורך די „צעירי אגודת ישראל" אין לאדז.

געעפענט דעם מיטינג האט ה' משה פאכמשאוש. וועלכער האט בייד דער גע-לעגענהייט אנגעוויזען. אז דער מיטינג האָ מרעב צול פאפולער צו מאכען דעם געדאנק וועגען דער פארשטעהענדער כניסה הגדולה, וואס דארף פארקומען אין ווען.

אלס פארזיצער ווערט דאן געוועהלט ה' פרידענזאָן.

דערויף האלט א לענגערן רעפעראט הרב ד"ר קאהן פון בערלין. ער ווייזט אָן אויף דער נויטווענדיגקייט צו קאאר-דינירען די יונגע יודישע ארטאדאקסיע פון מזרח און מערב-אוראפא, און דער סומבאָל פון דער דאזיגער פעראיינהייט-לונגיג דארף זיין די קומענדיגע כניסה הגדולה.

ד"ר יאקאבסאָן (האמבורג) רעדט וועגען די שטערבונגען אין דער אלוועלטלי-כער אגודה-בעוועגונג, די אגודת ישראל, „צעירי אגודת ישראל" און „פועלי אגודת ישראל", וועלכע דארפען קומען קיין ווען אויף דער כניסה הגדולה מיט אנ'אונהייטלוך פראגראם און פון דארט אָן זאל זיך אנהויבען א פערברייטערטע און פערטיפטע ארבייט פאר'ן רעליגיע-זען יודענטום.

עס רעדן נאָך הרב הורוויטש (רעשא) און א. ז. פרידמאן (וואַרשא) און דער מיטינג ווערט געשלאסען מיט א נעהע-רינער רעזאָלוציע.

——0——

לאדזער קריזיס-בלימלעך

(שטריכען)

דער קריזיס אין לאדז לאזט זיך פיה-לען אויף טריט און שריט. וואו איהר זאָלט נישט ווענדען אייער בליק, שפרא-צען פאר אייך ארויס די בלימעלעך פון לאדזער קריזיס. מיר ברענגען דאָ אייני-גע שטריכען, וועלכע שפיגלען אָפּ די איצטיגע סיטואציע אין אונזער „פוילישען מאנטשעסטער":

אויף די באָהנען

אלע יאָהר אין דער צייט, אין מאי פלעגען די באָהנען, בפרט די קאָלונישקער ליניע זיין איבערפולט, געפאקט טיט דאטשניקעס, וואס פלעגען פאָהרען אין די דאטשע-ערטער, זוכען דאטשעס. אויף יעדען פלאץ זענען געווען צעהנדליגע רעפלעקטאנטען. ביי די בילעטען-קאסעס פלעגען זיין געוועלדיג גרויסע רייהעס. מ'האט זיך ממש געשלאגען וועגען א בי-לעט. הייגט איז אויף די באָהנען גאנץ נישקוועס. איהר זיצט אייך גאנץ פרי אויף אייער פלאץ. איהר קענט אייך בשנוחה זיצען און לייענען א צייטונג. קומט א צוג צו א סטאציע, צי אין אנד-ושעיעה, צי אין זשאקאָוויץ, צי אין גאל-קובעץ, זעהט איהר געצעהלטע מענשען אראפגעהן. ס'איז גענוג זיך אדורכצופאָה-רען מיט דער באהן, און איהר זעהט בולט דעם רעזולטאט פון דעם קאטאס-טראפאלען קריזיס אין לאדז.

יודיש טעאטער

אין יודישען טעאטער גאסטראלירט איצט א שטערען פון דעם יודישען טע-אטער-וועלטעל — די וועלט-בעריהמטע דראמאטישע שויספילערין לידיא פאטאצ-קא. לאדז, וואס שמ'ט אין די טעאטער-קריזיזען פאר א שטאט מיט געשמאק אין חוש פאר עפעס בעסערעס, האט איבייג אָפּגעשאצט טאלאנטען און קינסטלער. אפילו ביי מינדערווערטיגע קינסטלער פלעגט זיך דאס טעאטער ברעכען, מכל שכן ביי אזא קראפט, ווי אונזערע השובע גאסטראליערין לידיא פאטאצקא וואלט אין אנדערע צייטען דער פילהארמאניע געווען איבערפולט איבער די ברעגעס. און אויב ביי היינטיגען טאג זענען נאָך דא לעדיגע נישט-פערקויפטע פלעצער, איז עס ווידער א צייכען פון רעד צייט — דער קריזיס אין לאדז.

אין די קינאס

אויך די קינאָ'ס פיהלען שטארק דעם קריזיס. נישט-קיקענדיג דערויף, וואס אי-ניגע קינאָ-טעאטערען בעמיהען זיך צו געבען ס'בעסטע און שענסטע, וועט איהר הייגט ביי קיין שום קינאָ-קאסע נישט טרעפען א צעטעל, ווי אין די גוטע צי-טען—„אויטפערקויפט", פערקעהרט: עס איז גאנץ „לופטיג". פון די טייערע פלע-צער איז שוין אפגערערט. אויף די טי-ערע פלעצער זעהט איהר נאָר זיצען: פאספארטס • בעזוכער, פרעסע-לייט, בע-אמטע א. ד. גל.

העלענאוו

דער „העלענאוו", דער ליבליגס-פארק אין לאדז, מיט וועלכען מיר האבען אמאָל שטאָלצירט לגבי דער רעזידענץ, האָט הייגט יאָהר געעפענט דעם סעזאָן מיט א פרעכטיגען ארקעסטער. פערשידענע גייע אטראקציעס. אנדערע יאָהרען איז טאקי דארט געווען גאנץ פרעהליך. אלטע לייט האבען געפונען א מקום מנוחה בייטאָג ביי פארנאכט. ליבהאבער פון מוזיק האָ-בען בעזוכט די „פארנבקעס", און דאס יונגווארג סלענט זיך „פארוויען" אין די אָוועגד-שעה'ן, געכאפט א פלירט, דורכ-געפירען זיך אויף א לודקע א. א. וו. הייגט איז דערט, אין אונזער לאדזער „חייר • פארק", „געמיטליך", שיטערליך, הייסט עס, ס'ארקעסטער שאלט. די לופט איז א מחיה'דיגע, די קאָנדיטאָרייען זע-נען פערזעהען מיט כל-טוב, נאָר מענשען זענען וועניג — קריזיס!

די צוקערניעס מיט מוזיק

די צוקערניעס, וועלכע פלעגען שויב-לען און גריבלען פון בעזוכער, וואו עס פלעגען זיך צוזאמענקומען די „פארלעך", איז אויך „בלוי". די קעלנערס שטעהען מיט די ווייסע האנטוכלעך אונטער די חענט, די בופעטאָוועס זיצען ביי די בו-פעטען און געניצען. קומט אריין א גאסט הייסט ער זיך דעדלאנגען א „פול טשארני" מיט — א צייטונג. ווייטער נעהט עס נישט.

טאקסובעס

שוין לאנג האָט איהר נישט נעזעהען אזעלכע לאנגע טאקסובקע-שורות אין די ראָנגעס, ווי די לעצטע צייט. די שאָפערס זיצען און שלאָפען. מ'וואַרט אויף אנ'-אטאטער, וואס זאָל וועלען כאפען א קורס. דער עולם גנחט „פיעכאטע". און אויף ווייטע שטרעקעס ערלויבט זיך דעכסטענס — א נראמוויי טיט א „פושעשאדקע" פאר 25 גראשען.

אויף די מעטשען

לאדז איז א שטאט, וואָס האָט זעהר ליב פוטבאל-מעטשען. יעדער מעטש איז ממש בעלאנגערט געוואָרען פון די טוי-זענדער בעוויכער. ווער שויעטט ביי א מעטש פון בעוואוסטע קלובען פלעגט זיך טון אויף טיש און אויף בענק.

הייגט איז נישט אזוי שרעקליך. ביי א מעטש קענט איהר אָפּצעהלען א צוויי, דרייי מנינים, און דערפון זענען א טייל משפחה. אביסעל שטאם-געסט, און א פאר פערברענטע ספארט-לייט.

בלומען-פערקויפערינס

די ערגסטע מפלה האבען נעבען די בלומען-פערקויפערינס, דער פרעהטעס-פלאץ איז שוין פון כמה יאָהרען די „סטאליצע" פון בלומען • פערקויפערינס. יעדעס יאָהר אין דער צייט האבען די בלומענפערקויפערינס געמאכט „גאלדענע" געשעפטען ... מ'האָט געקויפט נארציזען, ניעזאפאמינאיקעס, אנדערע האבען גע-קויפט גאנצע בוקעטען בעז, פיאָלקעס און אנדערע שמעקענדיגע סחורה ...

הייגט זעהען אויך די בלומען מיט בעז אויס ווי פרישעהמטע, שטעהען מיט א-ראָפגעלאזטע קעפלעך און וואַרטען אויף עעס אנ'אדורכגעהענדיג פערליבט פאָרל האָס וועט זיך מרחם זיין און קויפען א בלימעל. א שטיקעל בעז.

קרבנות פון קריזיס ...

* * *

דאנעגען זענען דא אנדערע, וואָס א דאנק דעם קריזיס לעבען זיי אויף. וואָס מעהר דער קריזיס מערשטארקט זיך, אלץ „פאוואדזעניע" האבען זיי, וואָס מעהר ס'ווערט ביי דעם לאדזער בירגער „חסרון כיס" אלץ מעהר ווערען זיי גדול'-דיגער ביי זיך. אין דער ערשטער רייה געניסען פון דעם קריזיס

די שטאטישע פארקען

נישט מעגליך צו בעקומען א שטיקעל באנק. אלעס איז בעזעצט, ווי פליגען צו צוקער-פאפיר. ווער שמוצט א שבת אדער זונטאג איז דארט א ביהנען-שטאק, אלטע לייט און יונגע לייט, יונגוארג און קינדער. דאָס וואָס ס'פלעגט אָנפילען די טעאטערס, קינאָס, העלענאוו אלץ כאפט זיך ארייען אין די שטאטישע פארקען — ס'קאלקולירט זיך בעסער!..

פאר די רעדאקציעס

אויך דער קאָנטיגענט „טויער-לייענער" וואָס לייענען די צייטונגען אין די טויערן פאר די רעדאקציעס, האָט זיך לעצטענס בערייטענד פערגרעסערט. פאר די רע-דאקציעס שטיפט מען זיך און מ'שטויס זיך, מ'כאפט א בליק אויף די גרויסע אותיות, מ'ניט א לויף א דורך די „קעפ".

זעהט איהר די פערשטארקטע מאס-פאר-טויער-לייענער, האָט איהר גו, אר-בען-אויף דעם רעזולטאט פון דעם גו-סען קריזיס אין לאדז...

זשאו

דער יוד מיט זיין „יעזוס-שפיל"

(ענדע פון זייט 3).

אייגקלאנג מיט דער אמת'ער שילדערונג פון דער פאסירונג לויט דעם נייעם טע־סטאמענט.

זענען אויף דעם אנרערען טאג ארויס־געקומען די ניי־יארקער צייטונגען מיט דעם ריכטיגען אורטייל. די ענגלישע צייטונגען האבן כמעט איינשטימיג ער־קלערט, אז ס'איז קיין קונסט נישט און די יודישע צייטונגען — אז עס איז אנ־טי־יודישע העצע. האב איך זיך נאכאמאל געזעהן מיט מאריס געכט'ן, כדי צו הע־רען וואס ער האט איצט צו זאגען.

נו, וואס זאגט איהר איצט, מר. געסט אנשטאט אייך צו טראגען אויף די הענט פערדאמען זיי גאר אייך די יודישע צייט־טונגען", ווענד איך זיך צו איהם.

אבער אנשטאט מיר דערויף צו ענט־פערן, מאכט געפט א חם'וואטע פנים און וואונדערט זיך: „אזוי גאר, די יודי־שע צייטונגען זענען נישט צופרידען, מארוואס איינגעגעליך? דאס איז דאך די גרעכטע זאך, וואס איך קען טון פאר די יודען אין אמעריקא", שריט געסט לויפענדיג אהין און צוריק אין דעם פאיע פון היפאדרום, וואו עס שטעהען די איקאנעס און עס שמעקט נאך מיט חיירוך.

און ווידער הויבט ער אן צו שפילען סעאטער. און ער דערצעהלט ווידער וואס פאר א גרויסער מענש ער איז, און וואס פאר א „גוטס" ער וויל טון פאר די יי־דען.

„וואס, דער אנטי־יודישער אויסדרוק פון פילאטוס'ן? דאס איז שוין בעזעטיגט געווארען. יענע סצענע, וואס איז זעהר אונסימפאטיש פאר יודען? — דאס וועט ארויסגענומען ווערען" — אזוי טענה'ט ער מיט מיר און בעמיהט זיך מיר צו בעווייזען", אז די אויספיהרונג פון דעם „יעזוס-שפיל" איז א גרויסער געווינט פאר די יודען. און ווידער קאכט ער זיך און טומעלט שרייט אין לאכט און שוט אין איין מינוט טויזענד זאכען.

פאר מיר איז דאן דער גאנצער עניין פולשטענדיג קלאר געווארען. מאריס געסט איז א „שאו-מאן" מיט א מנהג מענדעל'ש ען גייכט. ער איז א גרויסער, אמעריקאניזירטער מנחם-מענדעל, וואס קען גאר לעבען אין טומעל וואס גרעסער דער טומעל אלץ גרעסער און בעקומער פילט ער זיך.

מיר גייט, דער „שאו-מאן" דארף האבען א גרויסע בינע, מיט א סך שוי־לער. טויזענד צעהן טויזענד און אוידיטאריום דארף זיין גאר א גרויסער. הונדערט טויזענדער, מיליאנען, זאלען קומען צו זיינער א „שאו". זאל מען רע־דען א סך, זאל מען טומלען דאס איז וי זיסע מוזיק פאר זיינע אויערן.

און דעריבער דארף מאריס געסט, איינגענפליך, הנאה האבען פון דעם גרוי־סען טומעל, וואס ער האט איצט אנגע־מאכט. אט דאס איז עס טאקע וואס ער וויל. זאל מען אנמאכען א גרויסען רעש, דאס איז וי לויפט פאר דעם מנחם מענ־דעל'שען „שאו-מאן".

עס דערמאנט זיך דערביי די מעשה מיט יענעם חכם, וועלכער האט פער־ברענט א טעמפעל, כדי עס זאל זיך טומלען און מ'זאל רעדען וועגען איהם.

י. פארסקי.

פאר די זינד פון פאטער

(ענדע פון זייט 4)

זענען זיי ביידע ארויס פון צימער און איהם בעפוילען זיך צו פערהאלטען גאנץ רוהיג. אין א האלבע שעה ארום איז צוריקגעקומען פעפא אליין.

— קום שנעלער — האט זי איהם געזאגט גאנץ שטיל — מיר האבען אויף א פאר מינוט אוועקגעשיקט דעם טויער־היטער. ער וועט באלד צוריקקומען. דעם מאמענט מוזען מיר אויסנוצען און ארויס פון הויז.

ער איז איהר א שווייגענדער גאנג־גאנגען, זיי זענען ביידע שטיל געגאנ־גען איבער'ן הויף און דורכ'ן קאריידאר ארויס אויף דער גאס. קיינער האט זיי נישט בעמערקט. נעבען הויז איז גע־שטאנען א ווייסער איזעל פון אנ'איי־דעלער ראסע און נעבען איהם א לי־טערל ארויפצוקר יכען אויף דעם רוקען פון דער בהמה. דער זאטעל איז געווען בעדעקט מיט א דיוואן, ווי עס איז דער מנהג פאר רייטענדע פרויען אין מזרח.

שמאי האט זיך זעהר אונבעקוועם גע־פיהלט אין דער פרויען-קליידונג, וואס האט איהם געשטערט זיך ארויפצודראפען זיך אויפ'ן זאטעל, די פיס האבען זיך איהם געפלאנטערט אין דעם לאנגען קלייד, אבער ענדליך האט ער זיך א־וועקגעזעצט אויפ'ן דיוואן. פעפא האט איהם בעטראכט פון אלע זייטען און צופרידען געשאקעלט מיט'ן קאפ.

נעבען דעם איזעל איז געשטאנען אנ'אנטרייבער און נישט גערעדט קיין וואר.

— האוואדזשא! — האט פעפא גע־זאגט מיט א פערשטיקטען קול — פער־לאז דיך אויף דיין פיהרער, ער וועט דיך ברענגען אויף א זיכערען ארט, אבער רעדט נישט מיט איהם קיין וואר, די גאנצע צייט מוזטו שווייגען. פערשטאנען? און איצט מיט מזל אין וועג ארין, אללאה!

דער איזעל-טרייבער האט א שמיצער געטון מיט דער צייג און דאס איזעלע האט זיך געריהרט פון ארט.

זיי זענען גערייטען איבער די שטילע, פינסטערע אונטער-געסלעך פון שטאט. דער אנטרייבער האט מיט א פיון אויס־געמיטען די הויפט-גאסען, ווייל דארט איז איצט געווען לעבעדיג, ווי אין חודש ראמאדאן, ווען דער פרומער מוסולמע־נער פאסט ביי טאג און הוליעט ארום ביי נאכט; איצט איז דארט געווען אנ'־אנדערער טומעל. די אויסשטענדיגע האבען נאמאכט א פאגראם איבער אלע אויפלענדער, גערויבט, געמארדעט און אונטערגעצונדען די הייזער פון די גיאורען.

דער אוטרייבער האט דעריבער זעהר גוט געטען, וואס ער האט אויסגעמיטען דעם דאזיגען קווארטאל.

לאנגזאם איז דאס איזעלע געגאנגען איבער די פערווארפענסטע, שלאפערדיגע געסלעך פון דמשק און ענדליך זענען זיי ארויס פון שטאט. שמאי האט פרייער אפגעאטעמט. ארום און ארום—זענען פעלדער און גערטנער. די נאכט איז וואונדערליך שעהן, וואס פאר א סודות־דיגע שטילקייט און וואס פאר א מחיה'־דיגער געשמאק! שמאי האט זיך איצט געפיהלט א ביסעל זיכערער און אנגע־הויבען טראכטען וועגען זיין גורל. איהם איז דאס אלץ פארגעקומען אזוי מאדנע, אזוי געהיימניספול. איינגעהילט אין א שלייער פון טויזענדער סודות, אזוי סודות'דיג, אז ער ווייס אפילו נישט, ווער עס פיהרט איהם איצט אין וועג. דער איזעל-טרייבער איז עפעס אזוי מאדנע געהיימניספול. קיין שרעק האט ער אבער נישט געפיהלט. ער האט גע־וואוסט, אז צעפא'ן מעג ער גלייבען, דער אנטרייבער וועט איהם ברענגען צום ציל. אבער ווער איז ער דער אנ־פרטבער? ער האט איהם בעטראכט, אבער אין דער דונקעלהייט פון דער נאכט האט ער איהם נישט געקאנט אזוי גוט זעהן, ער האט נאר גלייז בעפערקט אז ער איז א מענש פון א מיטעלער וואוקס. איינגעהילט אין א גרויסער פלאכטע און אויפ'ן קאפ א ברייטער טשאפ, וואס האט גאנצליך פערשטעלט זיין פנים. דאס איזעלע האט זיך בע־וועגט לאנגזאם און מאנאטען אין די זאמדען, וואס פיהרען אין דער ווייטער איינזאמקייט פון דער מדבר צווישען דמשק און בייروט...

דער סימבאל פון דער צוקונפטיגער מלחמה

מיט אזעלכע פלאקאטען פיהרען אן די פראנצויזישע פאציפיסטען זייער פראפאגאנדע פאר שלום. די פלאקאטען זענען אויסען אויסמערקזאם צו מאכען די בעפעלקערונג אויף די געפאהרען, וואס עס דראהט פון דער כעמישער מלחמה.

הייגט פרעמיערע! „פרעה זיך פאראיץ!" דראמא פון צירק-לעבען

אין די הויפט-ראלען ליאן שאנעי און לארעט יונגס

דער נאהענטער פראגראם: די יונג-פרוי פון ארלעאנס

KINO SPOŁDZIELNI Sienkiewicza 40.

7-קלאסיגע קנאבען-שולע

פון יצחק גאלדבערג פאסאזש-שולץ — 16 —

לויט א פעראנדערונג פון דער שול-מאכט מוהזן די עלטערן פון די איצט שול-פליכטיגע געווארענע קינדער, ווי אויך די עלטערן וועמענס קינדער בין היי-יאהר געלערנט אין א כאלעכעכע כאלק-שולע און הינטן דזיגלבע צום נייעם שול-יאהר אין א פריוואטע שולע צריכבוגעבען—ווענען דעם ביז צום 31 מאי אנגעגעבען א דעקלאראציע אין דער קאמיסיע פאר אלגעמיינע בילדונג (פיראמאוויטסע 3).

אין צוזאמענהאנג דערמיט בין איך מודיע די עלטערן וועלכע האבען בדעה זייערע קינדער אין מיין שולע אנצומעלדען, זיי זאלען נישט כערוויימען די אויבען-דערמאהנטע צייט, נדי כפעטער צו כערכפארען צוכיל אומשטענדען און עגמת נפש.

מיין שולע, וועלכע איז, ווי איך קען מיט ריינעם געוויסען בעהויפטען, שטענדיג געווען ר בעסטע אין לאדז, הגם אויך להבא נישט כערכפהלען דעם ציל פון איהר הויכער אויס־גאבע און דורך נאך מעהר כערקפארקטע כחות מצד די בעסטע לעהרער און מלמדים וועט מפציעל גרויס געהויכט געלייגט ווערען אויף גלא יודישע למודים: כון התחלת „עברי" אן ביז לימוד גמרא מיט מכרכים, דערוגטער אויך הענרגאיש און דקדוק.

נעמענדיג אין אכט די געגענוואר טיגע שחערע לאגע כון מעהרסטען טייל יודישע על־טערן, ווערט דער שכר-לימוד פאר דאס קומענדיגע שול-יאהר בעדייטענד ערמעסיגט.

ווענען דעקלאראציעס פאר נייע ווי אויך פאר די פריהערדיגע קילער ביטע זיך צו מעלדען אין קאנצעלאריע פון דער שולע פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג.

יצחק גאלדבערג, פאסאזש-שולץ 16.

דעם 28. מאי ווערט געעפענט דער בעוואוסטער

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie

היגיענישע כשרע קיך. 30% ביליגער ווי איבערהאל;

אין לאדז ערמיילט אויסקונפט: אפעל, זאוואדזקא 23, אין הויף 2 טען איינגאנג, לינקס, פארטער.

פון יוד. נרויען-בלוב „ה. י. ז. א." אל. קאשטשושקי 21

מארגען דינסטאג ד. 28 מאי (ל"ג בעומר) צו פערענדיגען דעם דעי־יהריגען סעזאן ווערט איינגעארדענט אַ פראדיציאנעלער

געמיינזאמער אויספלוג

אין אלע מיטגלידערינס אויף א גאנצען טאג קיין זשאקאוויץ. א ספעציע־לער צוג פון פאבריקס-באהן-הויף 8 א זייגער אין דער פריה. דער צוזא־מענטרעף אויפ'ן וואקזאל אין זאל פון דער 2-טער קלאס. 2563

לעטשניצע

17 זגיערסקא 17, מעל. 33-16

אלערליי קראנקהייטען חערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטיע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אחיינד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע פאקען-שטעלען, קינסטליכע טרעגזאנ'ן-בעשטראלונגען אינפיגען גענען שקאר לאטינע.

א שטוב מיט א קוך

פאנסקא בתים גרינגם מארק זאפארט צו פערמי־טען. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „לאדזער טאגעבלאט". 2573

3 קעלער-רוימען

אויף קאנסטאנטינער 43, פאסענד פאר א פאבריקס-לאקאל פון זאפארט צו פערמיטען. צו ערפאהרען ביי ת. בקאסאווסקי, נאווומיעסקא 29, פראנט 1-טער שטאק.

א שידוך.

אין לאדז זיך געשעפטליך אויסהאלטענדער מיטעלפערמענליכער קויפמאן, ווימוער, אהן קינ־דער, 50 אלט, פרום, אינטעליגענט, שפראכענ־קענער, פון בעסטער קראקויער און לאדזער פאמיליע, צושטענדיג אנצווערפען. אויך אין קראקא שעהנע איינגעריכטעטע וואוינונג. ווינשט זיך מיט פערמעגליכע קינדערלאזע ווייטוו אדער פרטליין, שניידערין, וועש-געהערין, מאדיסטין, אהן נדן, צו פערהייראטען. נישט אנאנימע, נישט פאסט־רעסטאנט. אדרעסען אין יעדע שפראך צו שיקען: „Krakowianin" do admin. Lodzer Tageblat, Łódź, Piotrk. 16.

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי

אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדאוועז ואכען זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

וויל אין ביורא ביי ה' מאנעלא ווערט גע־וויסענהאפט ערלעדיגט און נעשריבען אלע סאנדאוועז זאכען, ביטעה, קלאוזולעס, זאבעזו־פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אבעלאציעס, אדוואלאניעס אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות־אכטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

דען איהר ווילט וויסען,

וי אזוי עס האט אויסגעזעהן דאס לעבען פון אונזערע יודען אין פוילן, דארפט איהר לעזען

„דרייסיג דורות יודען אין פוילען"

פון גרשם באדער

אין גרשם באדער'ס „דרייסיג דורות יו־דען אין פוילען" ווערט אויף 511 גרויסע געדיכטגעדרוקטע אקטאוו-זייטען דערצעהלט אלסדינג, וואס עס איז פארגעקומען ביי די יודען אין פוילען. בשעת א צייט פון 8 יאהר־הונדערטער פונ'ם ערשטען טעג וואס זיי זע־נען אהין אנגעקומען, ביז צום דורכאל פונ'ם לעצטען פוילישען „מיאטעזש", ווי אזוי זיי האבען געלעבט און וואס זיי האבען געליטען. פון וואנען זיי זענען געקומען אין די לענגז־דען, וואס זענען מיט זייער לעבען פערבונ־דען. ווי אזוי עס זענען געווען איינגעארענט זייערע קהלות און ווי עס האבען אויסגעזעהן זייערע פרנסות. וואס פאר א צורה זיי האבען געהאט אין גאס און ווי ס'האט אויסגעזעהען אין זייערע היימען, זייער פאליטישע לאגע אין זייער גייסטיגע ענטוויקלונג, ביז פוילען איז געווארען א צענטער פונ'ם יודישען למיד, פון די נרעסטע פוסקים און מפלפלים, פון דער קבלה, פון חסידות און השכלה. דער „נד ארבע ארצות", וואס די פוילישע קעניגע האבען פון איהם נצוואלט מאכען און וואס ער איז ווירקליך געווארע.

צום אינהאלט פון דעם בוך זענען צוגע־געבען 43 בילדער, וואס דער גרעסטער טייל איז נאך ביז היינט אין ערגיץ נישט פער־עפענטליכט געווארען, דאביי איז כראי צו וויסען, אז אזא בוך וואס זאל ארומנעמען דאס גאנצע עקאנאמישע און קולטורעלע לעבען פון די יודען אין פוילען, בשעת דרייסיג דורות, איז נאך איבערהויפט נישט פארהאן אין קיין שום שפראך.

— פריי פונ'ם בוך געבונדען 3 דאלאר. —

אין א לוקסיס-אויסגאבע מיט פראכט-באנד פינף דאלאר.

ביבליאטעקען אין פוילען קריגען דאס בוך מיט 50 פראצענט בילינער און זיי וועל־לען נאך אויסערדעם בעקומען אלס פרעמיע גרשם באדער'ס „אייביגע אמת'ן", וואס קאסט אליין צוויי דאלאר.

בעשטעלונגען צו אדרעסירען:

GERSHOM BADER
4011 Sea Gate Ave., Brooklyn
N. Y. U. S. A.

היפאטעק קען-געלד

צו ביליגע צינזען
אויף בערליינער הייזער
בעזארגט שנעל

Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

מעכאניש שליאסעריי און שוויסערי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 róg Zachodniej

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפעראטורען ווי צופאסען פער־שידענע מאשינען-טיילען. און אויטאמאבילנישע שווייסונגען.

שנעל און ביליג!

: פריוואט-וואוינונג גראנסקא 20 ו. 17.

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאנסולע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, וואַרשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגע אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים וועסעל-אינפאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסזונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36

מיר זוכען קאריספאנדענטען און מיטארבייטער
:—:— אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזער טאגעבלאט

אבאנומענט-פריז: ווערט אויס אין ווייטען 5 זל., אין פרעמדען לאנד 1,25 דאלאר. אנאנומען-פריז: פאר א מילימעטער-שורה פארן עקסט 10 גרושען, פרעמדע 34 גר., אין עקסט 40 גר., פרעמדע 60 גר., קלען 12 גר., פרעמדע 18 גר. פאר אויסלענדישע אגענטען 100%, אויסער דער שטאט—מיט 50% מעהרער. פון די פרעמדען מוזען נישט אויסגעגעבען ווערען ראבאטען

Redaktor, wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 18.